ՀԻՄՆԱԴԻՐՔ՝
ՄԻՍԱՔ ԵՒ ՍԱՐԳԻՍ ԳՕԶՈՒՆԵԱՆ
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ՄԵԼԻՔ ԳՕՉՈՒՆԵԱՆ
Հասցէ՝ Իսթանպուլ, Ֆինճանճիլար Սէլամէթ տպարան
ՀԵՌԱՁԱՅՆ՝ 23480
SAHİBİ
Melik Koçunyan

JAMANAK
ԺԱՄԱՆԱԿ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

ԿԻՐԱԿԻ 15 ՆՈՅԵՄԲ. 1936
28ՐԴ. ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 11046
ԳԻՆ 4 ՂՐՇ.
Telefon: 23480

ԱՆԹԱՔԻՈՅ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՓԱՓՈՒԿ ՎԻՃԱԿԻ ՄԷՋ

ԹՈՒՐՔ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԲՌՆՕՐԷՆ ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ՏԱՐՈՒԻ

ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐԸ ՀԱԼԷՊԷՆ ՕԳՆԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐ ԲԵՐԵԼ ՍԿՍԱՆ

ԱՆԹԱՔԻՈՅ ԽՆԴՐՈՅՆ ԱՌԹԻՒ "ՃՈՒՄՀՈՒՐԻՅԷԹ" ԱՅՍՕՐ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՄԸ ԳՐԱԾ Է

ՀԱՅԵՐՈՒՆ, ՄԱՍԻՆ,

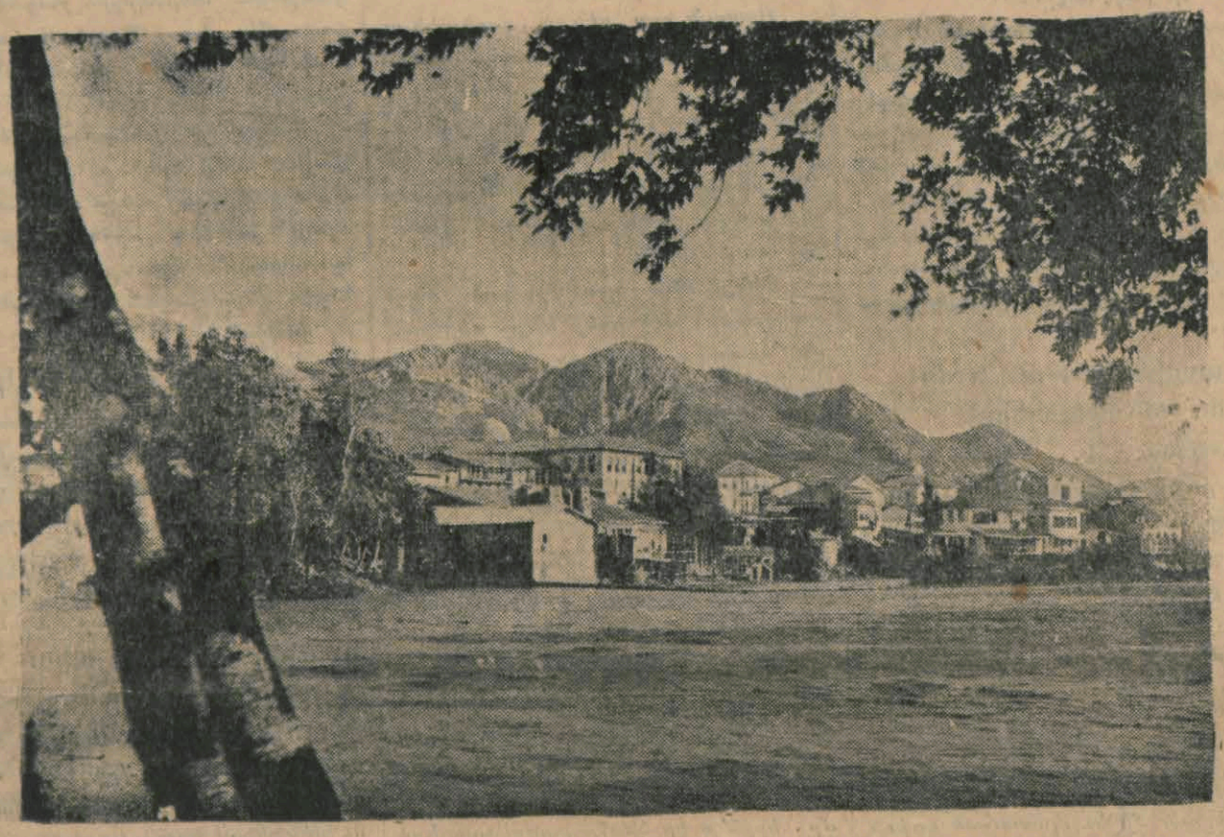

Տեսարան մը Անթաքիայէն ուր մեծ բռնութիւններ ի գործ կը դրուին Թուրքերուն դէմ

«Ճումհուրիյէթ»ի խմբագրապետ և Մէնթէշէի երեսփոխան Եօնուս Նատի այսօր. «Անթաքիոյ և շրջականներու Հայերուն՝ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ արթնցուցած այս միտքով ու զգացումներով թերեւս անցեալին մէջ գործուած սխալները դարմանելու առիթ մը ըլլալու շատ օգտակար գործ մը տեսած են» ենթախորագրին տակ հետեւեալ խմբագրականը գրած է.

«Թէ՝ Իսքէնտէրունի, Անթաքիոյ և շրջականերու թուրք դատին՝ այդ տեղի Հայերուն մեծամասնութեան՝ Սանճագին անկախութիւն ուզելու մասին Թուրքերուն գործակցելու նա-

[Շար.ը Բ. էջ]

"ԺԱՄԱՆԱԿ" ԱՆՊԱՐՏ

ՄԱՄԼՈՅ ԽԻՍՏ ՕՐԷՆՔԸ ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՂՆԵՐՈՒՆ ԴԱՍ ՄԸ

ԹԵՐԹԻՍ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. Բ. ՇԱՄԼԵԱՆԻ ԿՈՒՌ ԵՒ ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆԷՆ ՎԵՐՋ

ՊԱՏԺԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԸ ՄԻԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆՊԱՐՏ ԱՐՁԱԿԵՑ ՄԵԼԻՔ ԳՕՉՈՒՆԵԱՆԸ ԵՒ Բ. ՇԱՄԼԵԱՆԸ

Երէկ պատժական Ա. ատեանին առջեւ տեղի ունեցաւ Տիար Օհան Կոկանեանի և տիկնոջ Զապէլ Կոկանեանի կողմէ թերթիս արտօնատիրոջ Պ. Մելիք Գոչունեանի և հրատարակութեանց տնօրէն Տօքթ. Բիւզանդ Շամլեանի դէմ բացուած դատին վերջին նիստը։

Տէր և Տիկին Օհան Կոկանեան, «Ժամանակ»ի 23 Յունիս 936ի թիւին մէջ «Ծերունի թաղական մը ինչպէս կը հայթայթէ իր տիկնոջ արդուզարդերը» խորագրով գրութիւնը իրենց վրայ առնելով դատ բացած էին պատժական Ա. ատեանին առջեւ։

Երէկի դատավարութիւնը վերջինը ըլլալով Ատեանը պիտի տար իր որոշումը։

Այս առթիւ հետաքրքիրներու խուռն բազմութիւն մը ներկայ էր ինչպէս նաև բազմաթիւ խմբագիրներ և լրագրողներ։

Դատախազ կողմէն ներկայ էին Տէր և Տիկին Օհան Կոկանեան և իրենց փաստաբանը՝ Պ. Թօմպուլեան։

Թերթիս արտօնատէր Պ. Մելիք Գոչունեան անհանգիստ ըլլալով չէր ներկայացած դատարան, որով «Ժամանակի կողմէ ներկայ կը գտնուէր մի միայն թերթիս երիտասարդ ու պերճախօս հրատարակութեանց տնօրէնը Տօքթ. Բիւզանդ Շամլեան որ խօսեցաւ իր կուռ պաշտպանողականներէն մին։

Ընդհ. Դատախազը անցեալ նիստին ամբաստանեալներուն համար պատիժ պահանջած և պատժական օրէնքին 480րդ. յօդուածին գործադրութիւնը ուզած էր, ինչ որ մէկ տարիէն մինչեւ երեք տարի բանտարկութիւն կը սահմանէ ամբաստանեալներուն։

Տօքթօր Բիւզանդ Շամլեանի խօսած պաշտպանողականը ահա. «Ժամանակ»թերթը իր քսանըութը տարիներու կեանքին մէջ երբէ՛ք ո և է անձի դէմ անուանարկիչ հրատարակութիւն չէ ըրած։ Հոս մեզի դէմ դատախազ ներկայացող կողմը, Պայ Օհան Կոկանեանը և անոր տիկինը Իզապէլը, անձամբ չեմ ճանչնար և կը կրկնեմ, «Ժամանակ» լրագրին 23 Յունիսի համարին մէջ ԾԵՐՈՒՆԻ ԹԱՂԱԿԱՆ ՄԸ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹԷ ԻՐ ՏԻԿՆՈՋ ԱՐԴՈՒԶԱՐԴԵՐԸ խորագրին տակ լոյս տեսած յօդուածը անոնց

[Շար.ը Բ. էջ]

ՏՕՔԹ. ՇԱԽԹ ԵՐԷԿ ՕԴԱՆԱՒՈՎ ԻՍԹԱՆՊՈՒԼ ԵԿԱՒ

ԵՒ ԴԻՄԱՒՈՐՈՒԵՑԱՒ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

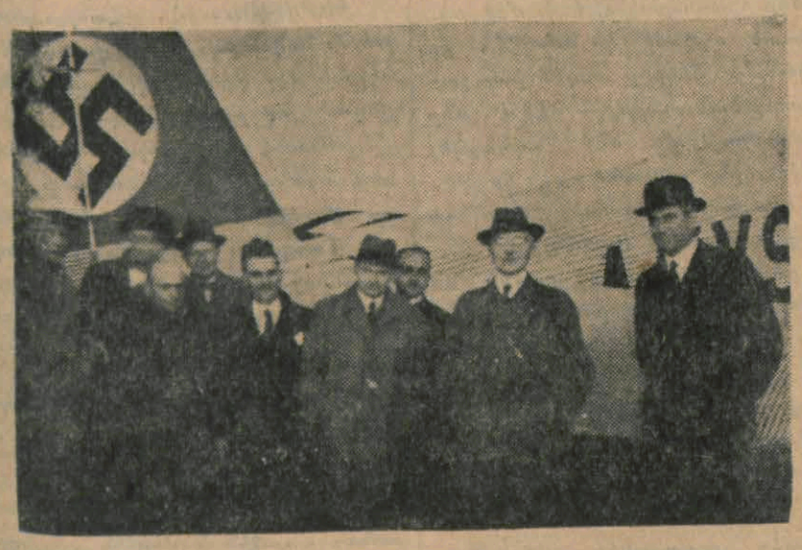

Տօքթ. Շախթ եւ զինքը դիմաւորողները Եէշիլգիւղի օդային կայանին մէջ

Գերման ելմտական նախարար և պետական դրամատան ընդհ. տնօրէն Տօքթ. Շախթ, ընկերակցութեամբ պետական դրամատան տրվիզի ճիւղի տնօրէնին և ուրիշ երկու տնօրէններու հետ երէկ օդի ճամբով Իսթանպուլ ժամանեց։

Սաւառանակը երէկ առաւ ժամը 10.30ին Պերլինէն մեկնած և ճիշդ 17ին Եէշիլքէօյի օդային կայանը վար իջած էր, Պերլին—Իսթանպուլ ճամբան եօթուկէս ժամէն կարած էր, որ ժամը 275 քիլօմէթը արագութիւն ըսել է։

Տօքթ. Շախթը օդային կայանը դիմաւորելու գացած էին կուսակալի օգնականը, պետական դրամատան տնօրէնը, գերման հիւպատոսը և գերման դրամական հաստատութիւններու տնօրէններ։

Տօքթ. Շախթ, իր ճամբորդութեան մասին հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ.

— «Շատ անգամներ Իսթանպուլ եկած եմ, երկուշաբթի օր օդի ճամբով Անգարա պիտի մեկնիմ, հոն երեք օր պիտի մնամ և տեսակցութիւններ պիտի ունենամ պետական աւագանիին հետ։ Գերմանիա այցելող Մէրքէզ Պանքասրի տնօրէն Սալահէտտինի փոխադարձ այցելութիւն տալու համար եկայ, ճամբորդութեանս մէջ բացառիկ պատճառ չկայ։»

Տօքթ. Շախթ իր ճամբու ընկերներուն հետ իջեւանեցաւ Բերա Բալաս պանդոկը։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ ԿԸ ԲԱԺՆՈՒԻՆ

ՆԻՒ ԵՕՐՔ, 14.— Եւրոպայէն հասած վերջին անթելին համաձայն, Անգլիոյ և Իտալիոյ միջեւ իրերահասկացողութիւնը լաւ ճամբու մէջ մտած է։ Սինեօր Մուսօլինի Գերմանիայէն հեռանալու կողմնակից ըլլալ կը թուի։

Գերմանիա որ սահմանակից երկիրներու հետ պլօք կազմելու ձեռնարկած է այսպէսով առանձին կը մնայ։

ԻՍԹԱՆՊՈՒԼՑԻՆԵՐՈՒՆ ՆՈՒԷՐՆԵՐԸ ԲԱՆԱԿԻՆ

Այսօր Եէշիլգիւղի օդային կայանին մէջ տեղի պիտի ունենայ Իսթանպուլցիներուն դրամով ծախու առնուած և թուրք բանակին նուիրուած զինուորական ինը օդանաւերու անուանակոչութեան հանդէսը։ Վերի նկարին մէջ կ'երևին յիշեալ օդանաւերը կարգով։ Այս առթիւ ալ Պէյօղլուի թաղ. խորհուրդին, եկեղեցիներուն զրկած շրջաբերականին պատճէնը կարդալ մեր այսօրուան երրորդ էջին մէջ։

ԱՆԹԱՔԻՈՅ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՓԱՓՈՒԿ ՎԻՃԱԿԻ ՄԷՋ

(Շար. Ա. էջէն)

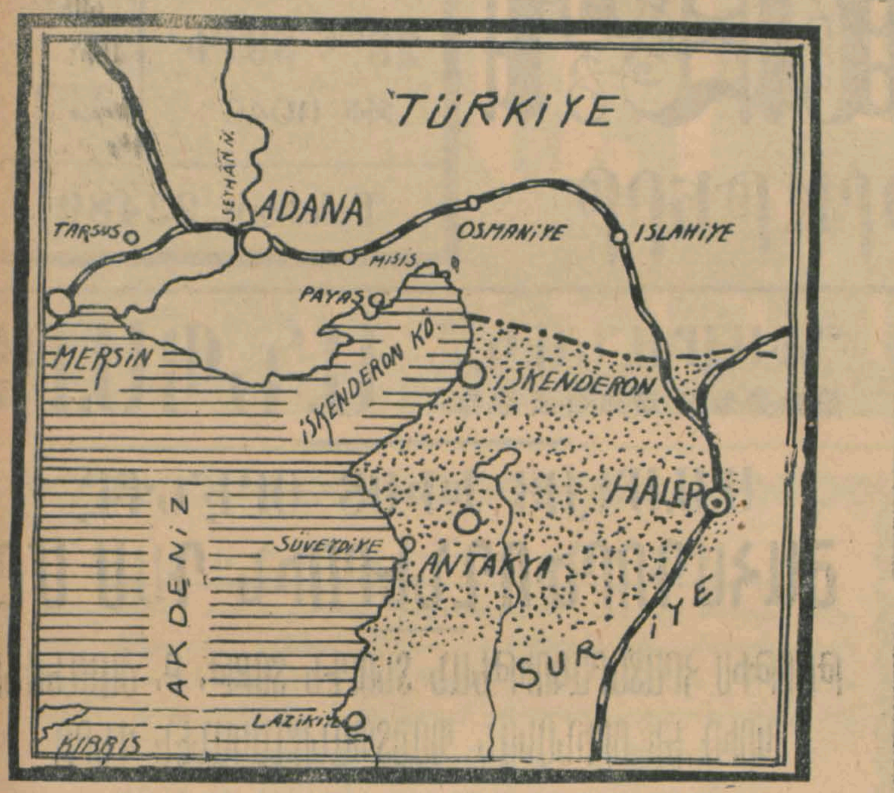

Անթաքիոյ եւ Իսքէնտէրունի շրջակաները ցոյց տուող քարտէս մը

խապատուութիւն տուած են, ծանօթ է ամէնքս: Այս Հայերը անոնք են, որոնք առնչութիւն մը չունին Դաշնակ Քոմիթէին հետ և կը կազմեն Սանճագի Հայոց ստուար մեծամասնութիւնը:

Իսկէնտէրունի, Անթաքիոյ և շրջականներու Հայոց այս արարքը խորունկ տպաւորութիւն մը գործեց բովանդակ Թուրքիոյ մէջ: Այս առթիւ կայսրութեան մաքրագործումին հետ միաժամանակ տեղի ունեցող Հայերու և Ցոյներու տակնիվրայութեան առթիւ մեր գրած յօդուածները թարգման եղան այն միտքին և զգացումին, զոր բոլոր Թուրքերը ունին՝ Սանճաքի Հայերուն դէպ Թրքութեան կապուած մաքուր և անկեղծ զգացումներուն հանդէպ:

Այս յօդուածներուն վրայ, Իսթանպուլի մէջ ընդունեցինք այցելութիւնը Ցոյներու և Հայերու, որոնք իրենց շնորհապարտ զգացումները յայտնեցին, թէ՛ հոսկէ և թէ գաւառէն նամակներ ստացանք և ստացուելու վրայ ենք: Նամակագիրներուն մէջ Թուրքեր ալ կային: Թուրքերն ալ մեզի համամիտ են և մեծ ցաւ կը յայտնեն արտակարգ տակնիվրայութեան միջոցին՝ ո՛չ թէ մէկ կողմէն, այլ ամէն կողմէ գործուած սխալներուն և անցած գացած գործերուն համար: Անթաքիոյ և շրջականներու Հայերը բովանդակ Թուրքիոյ մէջ արթնցուցած իրենց միտքով ու զգացումով թերեւս անցեալին սխալները դարմանող շատ օգտակար գործ մը տեսած են, և ատոր համար կրնան շնորհակալ ըլլալ և պարծիլ:

Անոնք կրնան շնորհակալ ըլլալ և պարծիլ անո՛վ որ իրենց այս արարքը միայն Թուրքիոյ մէջ գնահատուելով չմնաց, օրինակ եղաւ նաեւ Սանճաքի միւս փոքրամասնութեանց: Արդարեւ, Հայերէն ետքը կը տեսնենք որ Ալէվիներն ու Հրեաներն ալ համաձայնեցան Թուրք տեսակէտին բանաւոր և իրաւական ըլլալու մասին և Թուրքիոյ արդար դատը պաշտպանելու կ'աշխատին:

Կը խնդրենք որ ուշադրութիւն ըլլայ մեր «կ'աշխատին» խօսքին, որովհետեւ Սանճագին մէջ պաշտօնեաներ սկսած են անպատկառօրէն սպառնալիք ընելով նեղել Թուրքերուն հակում ցոյց տուողները: Ասոնց ազատ կարծիքը առնելու համար հանրաքուէ մը կրնայինք պահանջել և կը պահանջէինք եթէ մեր ձեռքը չունենայինք վաւերաթուղթերը զոր Ֆրանսա տուած է ապահովելու համար Թուրք անկախութիւնը: Եւ հանրաքուէ կ'ուզենք Սանճագին համար միայն: Միայն Սանճագին համար, որովհետեւ մենք Սուրիացիներուն իրենց ցեղային իրաւունքներուն սահմանին մէջ, այս դրացի և եղբայր երկրին անկախ ըլլալուն փափաքող ենք և եթէ մեր ձեռքէն գայ կ'օգնենք անոնց անկախութեան լիովին իրականանալուն: Մենք Սուրիոյ համար բանաւոր և կատարեալ անկախութիւն մը կ'ուզենք:

Մենք՝ Սուրիոյ անկախութիւնը խնդրոյ առարկայ չեղած առեն, Ֆրանսայի Թուրք մասին ճանչցած անկախութեան իրաւունքը երբ Սուրիոյ տրուելիք անկախութեան դաշնագրի մը կը կապուի, մենք կ'ուզենք որ մեր իրաւունքը պէտք եղած ձեւով ճշդուի:

Մենք կ'ըսենք թէ՝ ինչպէս որ Սուրիա, Լիբանան Ֆրանսայի իրենցմէքած նոր դաշնագրով ինքնավար պիտի ըլլան, ճիշդ այդպէս ալ, դաշնագիր մը կնքուի Իսքէնտէրունի, Անթաքիոյ և շրջականներուն ինքնավարութեան համար: Եթէ Ֆրանսա կասկած մը ունի կացութեան մասին, թող տեսնեն իրենց իրաւունքին համար տագնապող Թուրքերէն զատ, տեղւոյն Հայերը, Ալէվիներն ու Հրեաները:

Մենք կրթնելով մեր կացութեան ամուր ըլլալուն և վստահ թէ անպայման պիտի ձեռք բերենք մեր իրաւունքը, հետեւաբար պաղարիւնով կ'սպասենք ապագային»:

Թուրքերը չեն մասնակցիր ընտրութեանց

ԱՆԹԱՔԻԱ 14.— Ընտրութեանց չմասնակցելու մասին Սանճաքի տրուած որոշումը ծաւալեցաւ մինչեւ գիւղերը: Ասիկա կը հաստատէ թէ որքան ուժով է այն սէրը զոր Թուրքերը ունին այս հողերուն անկախութեանը համար: Պատուիրակ Տօրիօնի ըրած բոլոր ճնշումները ուրիշ բանի չեն ծառայեր, բայց եթէ Սանճաքի Թուրքերը աւելի պիտի կապեն իրենց տուած այս որոշումին:

Թուրքերուն վրայ գործուած տանջանքներ

ՏԷՕՐԹԵՕԼ 14.— Մաս մը հայեր օրթոտոքս յոյներ և ալէվիներ, Սանճաքի բնակչութեան հարիւրին 80ը չեն մասնակցիր ընտրութեանց: Ասոր հակառակ, Ֆրանսացիները զինուած օտարական զինուորներու ջոկատներ, քամիոններով գիւղերը կը ղրկեն:

Ասոնք գիւղացիները ծեծելով բռնութեամբ ընտրութեան վայրը կը բերեն: Գիւղացիներէն անոնք որ առիթ գտնեն, կը փախչին և անոնց ետեւէն զէնք կը գործածուի:

Ֆրանսացիները փակել տուին «Եէնի Կիւն» թերթը: Ժողովուրդին ներկայացուցիչներէն Սամիհ Ազմի, Վէխփի Միւնիր, Քասըմ Միւրսէլ և Հայտար Քըլըճ սանճաքին սահմաններէն դուրս հանուեցան: Բանտարկուեցան շատ մը Թուրքեր, Թուրքերուն մէկ մասն ալ պարտաւորուեցան փախչիլ:

Տօքթօր Ապտիւլրահմանն ալ որ Թուրքիայէն գացած էր, այսօր Իսկէնտէրունէն Թուրքիա ետ դրկուեցաւ: Հիմա Տէօրթեօլ կը գտնուի:

Բանտարկուեցաւ Ճէլալ անուն անձ մը որ Նիյտէէն անցագիր առնելով գացած էր Իսկէնտէրուն:

Շատ մարդիկ՝ իրենց վրայ գործուած ճնշումէն ազատելու համար Թուրքիա կ'ապաստանին: Հալէպէն երկու վաշտ ժանտարմա Անթաքիա ղրկուեցաւ, որպէս թէ չրաւեր հոն եղածը: Ժողովուրդը յուզումի մատնուած է: Հակառակ ժողովուրդի հանդարտ կեցուածքին, շատ հաւանական է որ արիւնոտ դէպքեր պատահին:

Ֆրանսացիները Թուրքի մը կաշառք առաջարկեցին

ԱՆԹԱՔԻԱ 14.— Կառավարութիւնը լուրջ գործունէութեան սկսաւ ապահովելու համար Թուրքերուն մասնակցութիւնը այսօր տեղի ունենալիք ընտրութեան: Ասոր հակառակ Ֆրանս. իշխանութիւնը գժուարին դիրքի մը մէջ կը գտնուի, ընտրութեան չմասնակցելու համար Թուրքերուն տուած որոշումին հետեւանքով:

Կառավարութիւնը, Անթաքիոյ մէջ Ալէվիներուն միջեւ պատահած կռիւի մը քաղաքական հանգամանք տուած և շատ մը Թուրքեր ձերբակալած է:

Ֆրանսացիները 5000 սուրիական լիրա առաջարկեցին Քըրըք Խան Մահմուտ անունով գիւղացիի մը որ երեսփոխանութեան թեկնածու ըլլայ: Բայց Մահմուտ մերժեց այս առաջարկը: Ընտրութիւնները իրենց օրինական հանգամանքը կորսնցուցած են, Քաղաքապետական ժողովին անդամներուն հրաժարելուն վրայ: Զինուորներն ու ժանտարմաները հրացանի բունով կը նեղեն գիւղացիները որ մասնակցին ընտրութեանց:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԽՏԱԼ. Ձկնորս նաւերը մեր նաւահանգիստէն մեկնած ըլլալով, բռնած թօրիքները չեն կրնար դուրս ղրկել և վերջերս մեծաքանակ ձուկ ծովը թափուեցան: Այս կացութեան մէջ, ձկնորսները միութիւն մը կազմած են և որոշած են որ, չկտրեն ձուկին գինը: Երբ տեսնուի որ ձկնորսան բերուած ձուկեր չպիտի կրնան պատշաճ գինով ծախուիլ, այդ ձուկերը ծովը կը նետեն և անոնց փոխարժէքը կը վճարեն միութեան անդամներուն:

ՀՐՇԷՋՆԵՐՈՒ բացուած նոր դպրոցին աշակերտ գրուելու համար դիմումներ կ'ըլլան բայց կը մերժուին այն պատճառով որ նախապէս հրշէջ գունդին քատրոյին մէջ արձանագրուած պաշտօնեաները պիտի ուսուցուին դպրոցին մէջ:

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ

ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Ղալաթիոյ Թաղ. Խորհուրդը Ամենափրկիչ ուխտատեղւոյն Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ և վարժարանին ստարող հին և նոր հանգուցեալ ազգայնոց յիշատակին ի յարգանս Դեկտ. 27 Կիրակի օրը որոշած է Ս. Պատարագի մատուցմամբ առաջին անգամ ըլլալով հանդիսաւոր մատաղօրհնութիւն կատարել:

Թաղ. Խորհուրդը, տեղւոյն քարոզիչ բարձր. Գէորգ Սրբազան Ասլանեանի նախագահութեամբ արդէն իսկ գործի լծուած կը ջանայ արդիւնաբերել մատաղի հասոյթը վեցդարեայ Ս. եկեղեցւոյ պայծառութեան:

Ղալաթիոյ Ս. եկեղեցին հանուր Պոլսեցւոց ուխտատեղին ըլլալով լիայոյս ենք որ սոյն ձեռնարկը պիտի քաջալերուի բարեպաշտ ժողովրդեան կողմէ, երբեմնի նախանձելի դիրքին մէջ տեսնելու հնդարեան Ս. Տեղին և լուսոյ վառարանը:

Բարեպաշտ ազգայիններէ անոնք որոնց իրենց մատաղագինը անձամբ բերել կը փափաքին, Ս. եկեղեցւոյ բանկալը յանձնել կը խնդրուի փոխան մատաղատոմսի:

"ԺԱՄԱՆԱԿ,, ԱՆՊԱՐՏ

(Շար Ա. էջէն)

մասին ոչ մօտէն և ոչ հեռուէն ո և է ակնարկութիւն չունի:

Նախ տրամաբանօրէն առնենք հարցը.

և ո՞վ դատաւորներ, պահ մը խորհինք թէ միթէ կարելի՞ է որ այսպէս գլուխին մէջ ճերմակ ինկած անձ մը և Տիկինը յանիրաւի իրենց վերագրեն այս հրատարակութիւնը, որուն անուանարկիչ ըլլալը լիովին կ'ընդունիմ, նոյնիսկ թարգմանութեան ճշգրտութիւնը խնդրոյ առարկայ ընել չեմ ուզեր, ո՛չ, սակայն ցաւելով կը յայտարարեմ թէ դատախազները, ոմանց դրդումներուն անմեղ գործիքն են. այս խնդիրը, եթէ իր խորքին մէջ՝ իր մութ մնացած ծալքերուն մէջ քննէք, պիտի տեսնէք տխուր իրականութիւնը: Ինչու որ Ժամանակ ամենահին թերթն է, անոր թիրաժին բարձրանալը, նախանձը գրգռած է ոմանց, մեզի դէմ խմբակ մը դաւ կը նիւթէ և ահա այդ խմբակը, մեր Ցունիս 23ի հրատարակութիւնը մեզի խափանելու, կործանելու համար զէնք ըրաւ:

Սակայն այս զէնքը գործածելու համար գործիքի պէտք կար. համոզեցին Տէր և Տիկին Կոկանեանները, որոնք անգամ մըն ալ կը կրկնեմ, խաբուած են և ակամայ եկած են Ձեր բարձր Ատեանը: Ուրեմն յօդուածը զէնք ըրին, գործիքը գտան և դիմեցին դատաւորին:

Մենք մեր հրատարակած վերի հատուածին մէջ ըսեր ենք. «իր համեմատաբար գեղանի վարդանման տիկնոջ համար որուն բոյրը բաւական տարածուած է», Ձեր գնահատութեան կը թողում, այս պարբերութեան տէր ըլլալ ուզող դատախազներուն, որ հոս Ձեր Բարձր Ատեանը ներկայ են և մեր պարբերութեան մէջ ակնարկել ուզուած անձերուն բաղդատութիւնը:

Այո՛, Պայ Կոկանեան ծեր է, սակայն թաղական եղած է միմիայն առժամեայ կերպով, երկու-քուկէս ամիսի չափ. յետոյ, Պայ Օ. Կոկանեան հարուստ է ու պատուաւոր անձ մը. երբե՛ք իր կնոջը արդուզարդերը հայթայթելու համար ոչ-յանձնարարելի միջոցներու դիմելու պէտք չունի: Կը կրկնե՛մ, մենք անձամբ չենք ճանչնար զինքը, սակայն ծայր աստիճան յարգանք ունինք իրեն հանդէպ:

Գանք Տիկին Իգապէլ Կոկանեանին: Գէթ ան պէտք էր խնայէր թէ՛ իրեն և թէ մեզի: Նայեցէք անգամ մը. մեր հրատարակութեան մէջ ակնարկուած տիկնոջ կը նմանի՞, կը պատշաճի՞. Տիկինը արդէն իսկ չափահասութեան տարիքին մէջ է. մեր հրատարակութեան մէջ ակնարկել ուզուած կինը գեղանի՛ է, կը կրկնեմ, գեղանի. գեղանի բառը չի յարմարիր Մատամ Իգապէլի:

Ուրեմն «Ժամանակ» լրագրի 23 Ցունիսի թիւով հրատարակուած գրութիւնը չի վերաբերիր դատախազներուն:

Ձեր արդարադատութեան կ'ապաւինիմ և կը խնդրեմ որ մեզ անպարտ արձակէք, այս անուանարկութեան ամբաստանութենէն:

Բարձր դատարանի՛դ անկողմնակալութեան և արդարութեան առջեւ խոնարհելով, անգամ մըն ալ կը կրկնեմ թէ, դատախազ Պայ Օ. Կոկանեան և Տիկին Իգապէլ մեզի դէմ դաւ նիւթող խմբակի մը անմեղ գործիքներն են: Այս խմբակը այսպէս մամլոյ օրէնքը չարաչար գործածելով կը նկրտի մեզի դատապարտել, բանտարկել տալ ամէն գնով: Կ'ապաւինիմ Բարձր դատարանի՛դ արդարութեան:

Դատարանը, յետ խորհրդակցութեան, հետեւեալ վճիռը հաղորդեց.

«Նկատի առինք «Ժամանակ» լրագրի Ցունիս 23ի հրատարակութիւնը և դատապարտ կողմին պնդումներն ու իրենց վերագրել ուզուած հատուածը սակայն այս հատուածը ո՛չ Օհան Կոկանեանի, ոչ Իգապէլի ակնարկութիւն մը չըլլալուն և ասոնց մասին հրատարակուած չըլլալուն համար միաձայնութեամբ անպարտ կը կացուցանենք «Ժամանակ»ի արտօնատէր Մելիք Փօչուճեանը և հրատարակութեանց տնօրէն Բիւզանդ Շամլեանը:

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԸ

ԿԸ ՅԱՂԹԵՆ ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

ՄԱՏՐԻՏ 14.— Հավասի թղթակիցը կը հաղորդէ.

Երեկ սկսաւ Մատրիտի կառավարութեան մեծ յարձակողականը: Հանրապետական բանակը ամէն ընդդիմութիւն խորտակելով կը յառաջանայ: Հինգշաբթի օր Զօր. Ֆրանքօի յարձակումին դէմ՝ յաջորդ առաւօտ հակայարձակումի սկսան հանրապետականները և դէպի Էսթրամատուրի ճակատը չորս քիլօմէթր յառաջացան:

Ազգայնականները, թանքերու պաշտպանութեան տակ, կատաղօրէն յարձակում գործեցին, սակայն չկրցան դիմադրել Աստուրիոյ հանքագործներու ուժանակներուն և ձեռնառումբերու կրակին ու ետ քաշուեցան: Այս ճակատին վրայ երկրորդ յարձակում մըն ալ ետ մղուեցաւ:

Կէսօրէ ետք, օդային պատերազմ մը տեղի ունեցաւ: Ցանկարծ երեք մեծ սաւառնակներ տեսնուեցան, որոնք դիմաւորուեցան Մատրիտի հակօդային մարտկոցին բացած կրակով: Քիչ յետոյ Պուրկօսի կառավարութեան տասը սաւառնակներն ալ հասան:

Մատրիտի կառավարութեան օդային ուժը երկինք բարձրացաւ և Մատրիտի վրայ տեղի ունեցաւ երկու օդային ուժերու միջեւ միթրալեօզի պատերազմ: Ֆրանքօի սաւառնակներէն վեցը ինկան և Յունկերսներն ալ փախան:

Վար ինկող սաւառնակներ

ՄԱՏՐԻՏ 14.— Պաշտպանութեան Քոմիթէն՝ Մատրիտի ճակատի շարժումներուն՝ պատրաստուած ծրագրի մը վրայ ընթանալը կը հաղորդէ:

Օդային նախարարը հաղորդագրութիւն մը կը հրատարակէ ուր կ'ըսէ թէ վեց սաւառնակ վար առնուած է:

Կառավարութեան միացող ապստամբներ

ՎԱԼԱՆՍ, 14.— Սիենա Ալգուպուէռայի ճակտին վրայ 600 ապստամբ զինուորներ իրենց սպաներով ու զէնքերով կառավարութեան միացան:

Մ. Լարկօ Քապալլէռօ

ՄԱՏՐԻՏ, 14.— Մ. Լառկօ Քապալլէռօ կեդրոնի ճակատը և Արանժուէզի, Սէգօնայի և Վալլէսքասի շրջանները քննական պտոյտ մը կատարեց և ծափահարուեցաւ.

Մատրիտ անառիկ է

ՊԱՐՍԷԼՕՆ, 14.— Հանրապետութեան նախագահ Մ. Ազանա Պարսէլօնի մէջ Ֆրանսացի լրագրողները ընդունելով ըսաւ.

«Առենէ մը ի վեր հանգիստ կ'ընեմ այս տեղ, ձեզի այսչափ ըսեմ որ Մատրիտ չպիտի իյնայ, ինչու որ Մատրիտի անկումը բովանդակ Սպանիոյ անկումը կը նշանակէ:

Ֆրանքօ նիւթական անձկութեան մատնուած է

Զօր. Ֆրանքօ կոչ մը հրատարակելով կը յանձնարարէ միմիայն մէկ պնակ կերակուրով շատանալ:

Սպանիոյ ազգայնականները ամէն ամսու առաջին և վերջին օրը պիտի գործադրեն խնայութեան այս պատուէրը: Խնայուած դրամը պիտի յատկացուի «ազգայնական ազատագրութեան պայքար»ին:

Ֆրանսա ոչ միջամտութեան յանձնառութեան հաւատարիմ կը մնայ

ՓԱՐԻԶ 4.— Լէօն Պլում՝ Ժողովրդական Ճակատի մէկ պատուիրակութիւնը ընդունելով ըսաւ թէ, կառավարութիւնը Սպանիոյ քաղաքային պատերազմին մէջ ոչ-միջամտութեան կողմնակից կը մնայ:

ԱԶԳ. ԽՆԱՄԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՊԷՅՕՂԼՈՒԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ԳԱՆՁԱՊԵՏ

ՏՕՔԹ. ՄԵԼԻՔՕՖԻ

ԱՆՑՈՒՑԱԾ ԵՂԵՐԱԿԱՆ ԱՐԿԱԾԻՆ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

"ԺԱՄԱՆԱԿ,,Ի ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ՔՆՆՈՒԹԵԱՆՑ ԱՐԴԻՒՆՔԸ ԵՐԵԻԱՆ ԿԸ ՀԱՆԵՆ ԻՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԷՅՕՂԼՈՒԻ ԹԱՂ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ԵՒ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ԱՏԵՆԱՊԵՏԸ ՎԱՂՈՒԲԱՐ ԿԸ ՀԵՐՔԵՆ ԻՐԻԿՆԱԹԵՐԹԻ ՄԸ ՏՈՒԱԾ ԼՈՒՐԸ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ ԵՐԷԿ ՀԱՐԿ ԵՂԱԻ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ԿՏՐԵԼ ԱՐԿԱԾԵԱԼ ՏՕՔԹՕՐԻՆ ԶԱԽ ԹԵԻԸ

ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿԵԱՆՔԸ

Երէկ, Թերթս մէքենային յանձնուելու միջոցները, լսած և մեր ընթերցողներուն ալ հաղորդած էինք թէ Ազգ. Ժողովի անդամ և Պէյօղլուի Աղքատախնամին ժրաջան գանձապետ Տօքթ. Մելիքօֆ երէկ առտու իր սենեակին մէջ արկածի մը հետեւանքով արիւնլուայ պառկած գտնուելով խակոյն փոխադրուած է Թաքսիմ, Սբբա Սէլվի Գերմանական հիւանդասնոցը։

Տօքթօրը կոկորդէն և ձախ թեւէն վիրաւորուած ըլլալով, անմիջական գարմանները եղած են իսկոյն և վէրքերը պատուած են։ Սակայն, ձախ թեւի վէրքը շատ ծանր ըլլալով, մարմինը չթունաւորելու և աւելի մեծ բարդութիւն կամ անպատեհութիւն մը չպատահելու համար, անհրաժեշտ գտնուած է ձախ թեւին դատարկէն վերի մասը կտրել անմիջապէս։ Այս վիրաբուժական գործողութիւնը ճարտարօրէն կատարած է ծանօթ օբէռաթէօռ Պայ Օրհան։

Հազմաթիւ բարեկամներ անձամբ կամ հեռաձայնով Տօքթորին ողջոյնները կը հարցնեն

Տօքթ. Մելիքօֆ Բիւրանեան խոստ ծանօթ անձ մըն է Պէյօղլուի բժշկական և ազգ. շրջանակներուն մէջ։ Իր մշտ ժպտադէմ երեւոյթով, հետաքրքրող բնաւորութեամբ ու հաճոյակատարութեամբ զինքը բոլոր ճանչցողներուն սէրն ու համակրութիւնը գրաւած է։ Ինկի կեանքս — էվէրէկցի է, շրջանաւարտ Ս. Կոստանդեան վանքի վարժարանէն, հոգեկոչ առաջնորդ Տրդատ եպսկ. Գալեանի օրով և աշակերտը եղած է այնհետ ծանօթ գաստիարակ - ուսուցիչ և մեր կարող աշխատակից Տիար Հմայեակ Ոզուբրեանի (Մելքոն Ասատուր), Ներկայիս ծանօթն Խասքիւղի Գալֆեանն ազկանց որբանոցին։

Երկար տարիներէ ի վեր Պոլիս հաստատուած, բժշկութեամբ կը զբաղի Պէյօղլու, Մէքթէպ փողոց, վիրարոյժ Տօքթ. Յարութիւն Բէչիչեանի հետ իր բացած քլինիքին մէջ։ Իր մասնագիտութիւնն է վէներական ախտերու գարմանումը։ Շատ տարիէ ի վեր այսպէս Տօքթ. Բէչիչեանի հետ կ'աշխատէին, միեւնոյն յարկին տակ, մշտ սիրով ու համերաշխ իրարու հետ։

Տօքթ. Մելիքօֆ ամուրի է։ Վերջին օրերս իր վրայ մտազբաղ ու մելամաղձոտ վիճակ մը, տարօրինակ ջղայնութիւն մը կը նշմարուէր, սակայն պատճառը յայտնի չէր։ Տօքթ. Բէչիչեան և Տօքթ. Գալըքճեան կը հակէին անոր առողջական վիճակին վրայ և կը ջանային փարատել անոր տխրութիւնը։ Նոյն իսկ առջի օր, Տօքթ. Մելիքօֆ կէս օրին ճաշած է Տէր և Տիկին Տօքթ. Թ. Գալըքճեանի հետ, անոնց հրաւէրով, իրենց բնակարանին մէջ, և ճաշը զուարթ անցած է։

Տօքթ. Մելիքօֆ ժամը 4.30ին. Տօքթ. Գալըքճեանի բնակարանէն ելլելով իր քլինիքը վերադարձած և ուղղակի իր սենեակը քաշուելով քնացած էր։

Տօքթ. Մելիքօֆ այդ գիշեր «Ամերիկեան Ճաշարան» ալ չէ գացած որ իր ցորեկուան և գիշերուան ճաշերը կ'ընէր։

Տօքթօրը անգամ մըն ալ դուրս չէ ելած իր սենեակէն։

Երեկոյեան ժամը 8ին տեսնողները նոյն չէնքին մէջ բնակող իր հօրեղբօր աղջիկը վար իջած և Տօքթօրին սենեակին դուռը զարնելով հարցուցած է թէ բան մը կ'ուզէ՞, ապուր ևն.։

— Բանի մըն ալ պէտք չունիմ, պատասխանած է Տօքթօրը, գիս հանգիստ ձգեցէք։

Գիշերը առանց որևէ միջադէպի անցած է։

Ցաջորդ առտու (երէկ) քլինիքին սպասաւորը Ցակոբ սպասելով Տօքթ. Մելիքօֆի կէս օրուան ճաշին, թէ ինչո՞ւ Տօքթ. Մելիքօֆ այդ օր չէր եկած, հեռաձայնած է Տօքթ. Գալըքճեանի տունը։ Տօքթ. Գալըքճեան ինքը հեռաձայնած է Տօքթ. Մելիքօֆի սենեակը, բայց ոչ ոք պատասխանած է։ Ապա Տօքթ. Գալըքճեան ինքը իջած է վար և դուռը զարնելով ալ ոչ ոք կը պատասխանէ ներսէն։

— Ինչ պատճառ կը քնանայ, կ'ըսէ Տօքթ. Գալըքճեան և կը մեկնի խոստանալով ժամ մը վերջ կրկին գալ։

Իրօք ալ մէկ ժամ վերջ Տօքթ. Գալըքճեան կուգայ և այս անգամ Տօքթ. Բէչիչեանի հետ կը զարնեն դուռը։ Նորէն ձայն չկայ։

Դուռը կը բանան և ներս կը մտնեն։

Այն ատեն դէմ առ դէմ կը գըտնուին ահաւոր տեսարանի մը հետ։

Տօքթ. Մելիքով անկողնին մէջ նստած և արեան ճապաղիքներու մէջ անխարթ նայուածքով կը գիտէ իր ընկերները, որոնք անակնկալի եկած կը սկսին ողբ ու կոծի։ Միւս կողմէ անմիջապէս լուր կը տրուի ոստիկանութեան որ շուտով հասնելով կը հարցաքննէ Տօքթ. Մելիքօֆը, որ կ'ըսէ.

— Ոչ ոք յանցանք ունի, ես այսպէս ուզեցի, այսպէս ըրի։

Տօքթ. Մելիքօֆի ձախ թեւին երակները և վզին ձախ կողմը կըտրուած էր։

Շնորհիւ բժշկական անմիջական գարմանումներուն, վտանգը անցած կը նկատուի։

Կը կարծուի որ դէպքը պատահած է առաւօտեան ժամը 10—11ի միջոցին։

«Ազդարար»ի սխալ լուրը Եւ Պէյօղլուի Թաղ. Խորհուրդին հերքումը

Երէկ իրիկուան «Ազդարար» գրած էր որ առջի օր Պէյօղլուի Խորհրդարանը ներկայացած են Աղքատախնամի ատենապետ Տօքթ. Գալըքճեան և գանձապետ Տօքթ. Մելիքօֆ, հոն իբր թէ բուռն բանավէճ մը տեղի ունեցած է։ Տօքթ. Մելիքօֆ՝ ատոմիկ յուզուած Աղքատախնամի սենեակը վերադառնալով յայտներ է և զեր թէ ազգային պաշտօններէ պիտի հրաժարի։

Ցիշեալ Թերթին տեղեկատուն կ'ըսէ նաեւ թէ Աղքատախնամի մատակարարութեան չուրջը գարձած է վիճաբանութիւնը, Թաղ. Խորհուրդէ Աղքատախնամին եղած յատկացումէն կաբեւոր գումար մը անվճար մնացած ըլլալով։

Այս գրութեան վրայ, մեր խմբագիրներէն մին երէկ Պէյօղլուի Թաղ. Խորհուրդին դիմելով, տեղեկութիւնը խնդրած է այս մասին։

Թաղական խորհուրդը խորապէս զարմանք յայտնած է այս լուրին մասին և ըսած է որ այդ գրութիւնը իրողութեան բացարձակապէս հակառակ է։

Ներկայ Թաղ. խորհուրդը պաշտօնէ ձեռնարկած օրէն ի վեր, կանոնաւորաբար կը վճարէ ոչ միայն աղքատախնամի այլ իրեն ենթակայ բոլոր մարմիններուն յատկացումները։

Բան մը որ ամէն վայրկեան կարելի է ստուգել, գիմելով իր տոմարներուն։

Իսկ եթէ Աղքատախնամի յատկացումէն յետնեալ հաշիւ մը կայ, այն ալ ոչ թէ ներկայ Թաղ. խորհուրդին կը պատկանի, այլ ծնացած է նախորդ Թաղ. խորհուրդէն. Ներկայ Թաղականութիւնը պիտի վճարէ նաև այդ հաշիւը, ինչպէս որ նախորդ Թաղ. խորհրդոյ օրէն ծնացած ուրիշ կարգ մը պարտքեր ալ վճարած է և պիտի վճարէ հետզհետէ։

Ամէն պարագայի, Թաղ. Խորհուրդը չատ կը ցաւի որ Տօքթ. Մելիքօֆի պէս իրեն ազնիւ մէկ բարեկամին դժբաղդ մէկ օրին եթէ ոչ դիտումնաւոր յիրիւրանք, առնուազն առանց ստուգելու թեթեւօրէն այս տեսակ անհիմն լուրեր կը գարբնուին և կը հրապարակուին։

Տօքթ. Պալրճեան ալ կը հերքէ «Ազդարար»ի լրատուին յերիւրանքը

Թաղ. Խորհուրդի ատենապետ Տօքթ. Անտրէ Վահրամի կողմէ Թաղ. Խորհուրդի անդամներէն Տիարք Մելիք Ղազարոսեանի, Յարութիւն Բէչէճեանի, Կարապետ Կիւլպօլեանի և ուրիշ քանի մը ծանօթ անձերու ներկայութեան եղած այս վճռական յայտարարութենէն վերջ, մեր խմբագիրը գիմած է նաեւ Պէյօղլուի Աղքատախնամի Հոգաբարձութեան ատենապետ Տօքթ. Թորոս Պալըքճեանին։ Յարգելի Տօքթօրը մեր խմբագիրը տեսածին պէս, իսկոյն ինքնաբերաբար խնդրած է անկէ բացատրակապէս հերքել «Ազդարար» Թերթի հաղորդած վերոյիշեալ անհիմն լուրը։

ՊԷՅՕՂԼՈՒԻ ԹԱՂ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԸ ՕԴԱՅԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԻՆ ՄԱՍԻՆ

Պէյօղլուի Թաղ. Խորհուրդը երէկ շրջաբերական մը ղրկեց Թաղին քաղուղիչ Տ. Գէորգ Արքեպ. Ալանեանի, Բանկալթիի Ս. Լուսաւորիչ և Պէյօղլուի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեանց։

Այս շրջաբերականին վրայ, այս առտու Պէյօղլուի երեք եկեղեցիներուն մէջ պատարագ մատուցանող քահանաները՝ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ Տ. Սերովբէ Ա. քհնյ. Գուրմանեան, Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ մէջ Տ. Հմայեակ Ա. քհնյ. Աբրահամեան և Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ ալ Տ. Թովմա Ա. քհնյ. Շիկահեր իրենց խօսած քարոզներով ժողովուրդին յորդորները ուղղեցին, ամէն կերպով օժանդակելու համար օդային պաշտպանութեան նուիրական գործին։ Ահաւասիկ Պէյօղլուի Թաղ. Խորհուրդին կողմէ ղրկուած շրջաբերականին պատճէնը։

Հայ համայնքին իւրաքանչիւր անհատը, հոգեւին կապուած մեր սիրելի հայրենիքին, ամէն զոհաբերութեան պատրաստ է՝ անոր նուիրական հողին պաշտպանութեան համար։ Եւ ուրախ ենք որ մեր ժողովուրդը, հետեւելով բարձր օրինակին մեր լուսաւիտ և հանճարեղ Առաջնորդներուն, որոնք մեծ կարեւորութիւն ընծայած են օդային պաշտպանութեան գործին, ամէն ջանք և զոհողութիւն չի խնայեր այդ նուիրական գործին՝ իր օգնութեան բաժինը բերելու նիւթապէս և բարոյապէս։

Գնահատելի է նաեւ որ մեր մատակարար մարմիններու մեծամասնութիւնը գործնապէս կը մասնակցի այն կազմակերպութեանց՝ որոնք պաշտօն ունին օդային պաշտպանութեան գործին աստարելու։

Այսօր, եէշիլքէօյի մէջ տեղի պիտի ունենայ անուանակոչութեան հանդէսը Իսթանպուլի ժողովրդեան կողմէ նուիրուած ինը օդանաւերու, որոնց երկուքը Պէյօղլուի նուիրատուութեանց արդիւնք են։

Թաղ. Խորհուրդս մեծապէս գնահատելով եղած նուիրատուութեանց բարձր արժէքը, կը հրաւիրէ մեր Ս. եկեղեցեաց, հայրենասէր ժողովուրդը սրտովին առատաձեռնութեամբ չարունակելու իր նուիրատուութիւնը ի նպաստ այս նուիրական և կենսական գործին։

ԳԷՐԻՒԲԷՕՖԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ՄԱՐՄՆՈՅՆ Տարեդարձի եւ մատաղօրհնութեան հանդէսներ

Աղքատախնամ մարմինս իր տաքեզգաթին ի նպաստ արութեան առթիւ կազմակերպած է մատաղօրհնութեան ճոխ հանդէս, յաւարտ Նոյեմբեր 22ին կիրակի օրը։ Այս առթիւ պիտի պատարագէ և քարոզէ Գեր. Տ. Գէորգ Արք. Ալտընեան, և յաւարտ Ս. Պատարագի հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի Աղքատախնամիս առատաձեռ բոլոր բարեսէր թաղեցիներու և հեռաւոր բարերարներու հոգիներուն ի հանգիստ։

Ս. Պատարագի բազմաձայն երգեցողութեանց և բոլոր հանդիսութեանց պիտի մասնակցի Ս. Վարդանանց երգչախումբը իր ամբողջական կազմով։

ՄՈՒՇՏԱԿ

ԵՓՐԵՄ մաշտոցի վանահատուածը զոր կը վարէ ՅԱՐԵՒ ԽՕՐԱՍԱՆՑԵԱՆ, իր բազում յանախորդները գոհ ձգելու փափաքով, յատկապէս պատրաստուած է վիճնացի քուրի վարպետի մը հետ, որ ամէնէն դժուարահաճներն իսկ կը գոհացնէ։ Մուշտակները առաջին տեսակ, և ամէն տեսակ, ուրիշ տեղէ տեղի աւելի աժան կը ծախուին՝ ԵՓրեմ հատատուածի մէջ։

Ձերբակալուած պէէրթաճիները դատարան կ'առաջնորդուին (Մանրամասնութիւնները տուած էինք երէկ)

ԱՆԳԼԻԱ ՊԷՏՔ ՉԷ ՔՆԱՆԱՅ

ՔԱՆԻ ՈՐ ԱՅԼԵՒՍ ԿՂԶԻ ՄԸ ՉԷ

ՊԷՏՔ Է ԶԻՆՈՒԻԼ ԵՒ ՄԻՇՏ ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՏՆՈՒԻԼ, ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ ՕԴԷՆ ԵՒ ՑԱՄԱՔԷՆ ՏԿԱՐ ԵՆՔ

Գրեց՝ ՎԻՆՍԹԸՆ ՉԸՐՉԻԼ
(Նախկին ծով. նախարար)

Քանի տարիէ ի վեր Եւրոպայի և Մեծն Բրիտանիոյ ապառազինումի տենդը ուսումնասիրելէ ետք, հասայ սա եզրակացութեան:

Կացութիւնը ծայր աստիճան վըտանգաւոր վիճակ կը ներկայացնէ:

Ամէն շաբթու անպատճառ գէշ լուր մը, գէշ դէպքի հետ կը դիմաւորուինք վերջին անգլ. երեսփոխանական ընտրութիւններէն ի վեր, այսինքն մէկ տարիէ ի վեր, բոլոր Եւրոպայի մէջ տագնապը ծայր աստիճանին հասած է:

Հապէշիստան գրաւուած է. Ազգերու Ընկերութիւնը իր բարձրութենէն և հմայքէն շատ բան կորսնցուցած է: Ազգերու Ընկերութեան ազդեցութիւնը վտանգաւոր կերպով վիրաւորուած է:

Անգլիոյ և Իտալիոյ միջեւ գոյութիւն ունեցող վաղեմի բարեկամութիւնը փորձութեան շրջան մը կ'անցնէ:

Իտալիոյ մէջ Անգլիոյ բարեկամութիւնը մեռցուած է և ատոր տեղ կը բռնեն՝ պատերազմասէր տիկտատորին խորհրդաւոր համաձայնութիւնները:

Ֆրանսա խիստ տկար է և կասկածի ու վախի մէջ:

Եւ բոլոր ասոնց վրայ, Սպանիոյ քաղաքային պատերազմը: Կարծեմ թէ իր ամենէն ահաւոր շրջանին մէջ մտած է:

Գերմանիա ալ ամէն օր քիչ մը աւելի կ'սպառազինուի:

Այժմէն իսկ Ֆրանսայի բանակին կրկինը եղող ահեղ բանակ մը դրօշի տակ առած է:

Հռենոսին ոչ-զինուորական գօտին գրաւած է և պարտաւորիչ զինուորական ծառայութեան շրջանը երկու տարիի բարձրացուց:

Սահմաններու ամրացումը տենդագին կը շարունակէ և մեքենայացած ուժերը ահեղ համեմատութիւն առած են:

Գերման զինուորական պիւտճէն սարսափելի գումարի մը կը յանգի: Եւ Գերմանիա այդ ծախքերը ընելու ի վիճակի է, պատերազմական ծախքերը երբէք դժուարութեան և անկարելիութեան յանգած չեն:

Տղայական պիտի ըլլար խորհիլ թէ Գերմանիա, ինքնիրեն բաւ համարէ սպառազինութիւնները ու կանգ առնէ:

Եւ այս վտանգալի կացութեան առջեւ Եւրոպայի պետութիւնները մեծ տէրութեանց հանդէպ ի հարկէ ստիպեալ խաղաղ ապրելու համար ամէն ջանք կը թափեն:

Մ. Թիթուլէսքօ Ռումանիոյ արտաքին նախարարութեան պաշտօնէն հրաժարեցաւ, շատ ցաւալի, յարգելի պետական մարդը «գլխ ծառայ մը ճամբելու ձեւով դուրս դրին» ըսաւ:

Փոքր Համաձայնութեան տէրութեանց մէջ ներքին կարեւոր դէպքեր կը դառնան:

Պելճիքայի թագաւորը Ռէքսիստներու ճնշումներուն տակ Ֆրանսան և Անգլիան յուզումի մատնելու յայտարարութիւններ ըրաւ:

Սովետ Միութիւններու բռնած ընթացքը Ֆրանսան, Անգլիան և Ազգերու Ընկերութիւնը դժուարին կացութեան կ'առաջնորդէ:

Հիմա, արար աշխարհ սա համոզումին եկած է թէ, Եւրոպայի մէջ չկայ ուժ մը որ պատերազմին դէմ խափանարարութիւն ընէ:

Սակայն երբ այս դէպքերը տեղի կ'ունենան Անգլիա հողմացոյցի նման կը դառնայ, կամ աջ և կամ՝ ձախ կողմ: Անգլու շաղակրատեցին Ազգերու Ընկերութիւնը պաշտպանելու և Հապէշիստանի համար:

Շաղակրատեցինք՝ Լավալ–Հօր համաձայնութեան ծրագրին շուրջ և երբ ծրագիրը ջուրը ինկաւ, նորէն շաղակրատելու մէջ շարունակեցինք:

Ծափահարեցինք՝ Մ. Էտէնը, ծափահարեցինք՝ պատժական միջոցները, ու երբ համոզուեցանք թէ պատիժները արժէք չէին ներկայացներ, պատիժները քաւնալու որոշումն ալ ծափահարեցինք:

Ահա՛, նոր ծրագիրներ Ազգերու Ընկերութիւնը բարեկարգելու և զայն՝ իր վայել բարձրութեան հասցնելու համար: Եւ միշտ անյաջողութեան մատնուեցանք:

Արեւմուտքի մէջ նոր Լօքառնօ մը չինելու համար քիչ խօսք ու ճառ չի խօսեցանք:

Այս վիճակը կը նմանցնեմ Մաուրիտցիներու անհոգութեան, որոնք անփոյթ նստած էին և թըղթախաղին բաւթին խանգարելու չափ կարեւոր չէին գտներ Ֆըրանքօյի եւյթը. կը շարունակէին սինէմա և պառ յաճախել, զբօսնուլ ու երբ «Աննիբալ իրենց դուռը» եկաւ այն ատեն արթնցան ու յուզումի մատնուեցան խելայեղ:

Սակայն ինչո՞ւ Մեծն Բրիտանիա անհանգիստ ըլլայ այս պատճառներով:

Մեր նախարարները, շարունակ կը ճամբորդեն: Իրենց բնակարաններուն մէջ ատենը մէկ դիւանագիտական հիւանդ կը ձեւանան ստատ դրամ և ճամբու ծախք կ'ստանան:

Շատեր կը կարծեն թէ Մեծն Բրիտանիա հարուստ է, աշխարհի տէր է և իր թագաւորին թագադրութեան հանդէսներուն կ'սպասէ անձկանօք:

* * *

Մեծն Բրիտանիոյ պաշտպանութեան համար ցարդ ի՞նչ ըրինք, ի՞նչ խորհեցանք: Երեք տարի առաջ, կրնայինք վստահօրէն ըսել թէ դեռ ատենը անցած չէ:

Սակայն այսօր ուշ մնացինք:

Երկու տարիէ ի վեր վտանգը մեր գլխուն վրայ կը սաւառնի, մենք դեռ հազիւ թէ թմբիրէն սթափած ենք, կ'անդրադառնանք թէ Անգլիա կղզի մը չէ, ո՛չ: Կառավարութիւնը ցամաքային, օդային և ծովային զէնքերը վտանգը դիմակալելու չափին հասցնելու համար: Կը կարծեմ թէ դանդաղ կ'ընթանանք ու ցաւալի կերպով յանկարծակի վիճակի մը առջեւ անճար պիտի մնանք:

Կը հարցնեմ, միթէ ապսպրանքնե՞ր ըրած ենք օտար զինագործարաններու, կը հարցնեմ, մեր պատերազմական ուժերու միջակութիւնը, խեղճութիւնը ե՞րբ պիտի դարմանենք:

Եթէ մեր նաւատորմը բացառութիւն սեպենք, մեր ցամաքային բանակը և օդային պաշտպանութեան միջոցները անբաւական են:

Մեր օդային պաշտպանութեան մասին Լորտ Սվինթօնի և Լորտ Նիւֆիլէի միջեւ ծագած վիճաբանութիւնները շատ ուշագրաւ էին:

Այս վիճաբանութեան կարեւորութիւն կուտանք անոր համար որ, հետզհետէ սա կը հասկնանք թէ «պատերազմական իրերու նախարարութիւն» մը հաստատել ստիպուած ենք: Այո՛, պատերազմական իրերու և ռազմանիւթի նախարարութիւն մը կ'ուզենք, որպէսզի, թէ մեր միջոցները կազմակերպէ և թէ օտարներէ գնուելիք ռազմանիւթի գործը ղեկավարէ:

(Շար.ը Է. էջ)

ՄԵՐ ԱՂՋԻԿՆԵՐՈՒՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԻՆՉԻ՞ ՎՐԱՅ Կ'ԵՐԱԶԵՆ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ

ՊԱՏԱՆԵԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒՆ ԵՂԱԾ ԲՈԼՈՐ ԵՐԵՒԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՆԵՐԵԼԻ ԵՆ, ԲԱՅՑ...

ՀԱՅՑՂԱՆ ԽՐԱՒՈՒՆՔՆ Է ՀԱՅ ԱՂՋԿԱՆ

Ո՞Ր ՏԱՐԻՔԻՆ ՊԷՏՔ Է ԱՄՈՒՍՆԱՑՆԵՆՔ ՄԵՐ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ

Գրեց՝ Մ. Թ.

Մեր նորահաս օրիորդներուն ձօնած գրութիւններս պիտի աւարտեմ այս անգամ, իրենց համար ամենակարեւոր եղող ամուսնութեան հարցը շօշափելով:

Վերջին խօսքը ճակատագիրին ըլլալը ընդունելով հանդերձ, չենք կրնար ուրանալ որ ամէն բանի մէջ ալ ջանք ընելը մարդկային պարտականութիւն մըն է, թէեւ ինչ որ պիտի ըլլայ՝ ան միայն կ'ըլլայ, ոչ աւելի, ոչ պակաս, և նախախնամութիւնը ինչ որ տնօրինած է, կը կատարուի նոյնութեամբ. Նորէն աղօթելը, մաղթելը և փափաքիլը շատ բնական բաներ են ամէնուս համար: «Ինչի՞ վրայ կ'երազեն աղջիկները» ըսած է Ալֆրէտ տը Միւսէ: Ապահովաբար ամուսնութեան վրայ. որքան որ ֆէմինիզմը առաջ երթայ և կիները կարենան ինքնաբաւ ըլլալ, նորէն ամէն աղջիկ, հարուստն ու աղքատը, դուրսը աշխատողը և տունը մնացողը հաւասարապէս կ'երազեն «բաւնօ շարման» մը, բառական թարգմանութեամբ՝ հրապուրիչ իշխան, իսկ բուն իմաստով՝ երիտասարդ մը հարուստ, գեղեցիկ, վեհանձն, վերջապէս ամէն առաւելութիւններով օժտուած, որ գայ զիրենք փոխադրել բարձր միջավայրի մը մէջ, զիրենք երջանիկ ընել, ընծայելով հանգիստ, ճոխ կեանքի մը բոլոր դիւրութիւններն ու հանգըստութիւնը:

Պատանեկութեան տարիներուն եղած բոլոր երեւակայութիւնները ներելի են, բայց որքա՞ն լաւ պիտի ընէին մեր աղջիկները, եթէ փոխանակ մինչեւ ետքը սպանիական երեւակայական դղեակներ կառուցանելու, երթային խրճիթ մը և բնտանիք մը հիմնել աշխատասէր երիտասարդի մը հետ, որ շատ անգամ իրենց ձեռքը կը խնդրէ. բայց իրենք լաւագոյնին սպասելով կը փախցնեն ներկայացող առիթները, զանազան առարկութիւններով:

Ամուսնական հարցին անխմանալի մէկ կողմը այն է որ, ամէնէն դըժբաղդ ամուսնութիւնը կնքած մայրիկը անգամ կը փափաքի նորէն իր աղջիկը ամուսնացած տեսնել շնորհքով տղու մը հետ:

Այրերը շատ անգամ կը քաշքշեն կիները, ըսելով որ խօսակցութեան գլխաւոր նիւթերնին՝ բաներնին գործերնին աղջիկ տղայ նշանել, ամուսնացնել է, բայց ձեզի կը հարցնեմ թէ այդ պարաններուն վտանգը ինչի՞ պիտի ծառայէր, եթէ ընտանիք մը չունենայինք. անմարդաբնակ պալատ մը լաւագոյն չէ՞ք համարեր սիրուն տնակ մը որուն պարտէզին մէջ երկու-երեք անուշիկ մանկիկներ կը խաղան, և արդէն աշխարհ իր բոլոր գեղեցկութիւններովը հանդերձ ահաւոր անապատ մը չպիտի՞ ըլլար միթէ, եթէ մարդկութիւնը գոյութիւն չունենար:

Ուրախալի է հաստատել որ վերջին տարիներս ամուսնութիւնները շատցած են: Բարքերու ազատութիւնը, որ վերջերս չեչտուած է, գոնէ այդ բարի արդիւնքը տուած թող ըլլայ: Լաւագոյն է որ երիտասարդութիւնը քիչ շատ իրարու հետ շփման մէջ մնալով, երկու սեռերն ալ իրարու գաղափար շօշափեն և իրենց կարծիքները յայտնեն անկեղծօրէն: Անպատեհութիւն մը չկայ երբ օրիորդ մը, պատշաճութեան սահմանները պահելով, կը տեսնուի կամ կը պարէ տղոց հետ. մեր աղջիկները թող ըլլան համարձակ, այլ պարկեշտ. պէտք է խելահաս ըլլան թէ, ամէն փայլող բան ոսկի չէ և եթէ երիտասարդներուն շողշողուն խոստումներէն խաբուելով անոնց համար զոհողութիւն մը ընեն, ետքը շարաչար կը տուժեն: Այրերը ամէն բանի մէջէն անվնաս դուրս կ'ելլեն և միշտ կիներն են տուժողը. բնութեան անիրաւութիւնն է այս մեր սեռին հանդէպ. բան մը չենք կըրնար փոխել, ինչ որ ալ ըսենք կամ ընենք:

Ցաւու հարց մը դարձած է՝ դրամօժիտի խնդիրը, բայց եթէ քիչ մը խոր մտածենք, արդեօք աղջիկներն ալ պատասխանատուութեան բաժին մը չունի՞ն ասոր մէջ: «Այո» ըսենք անկողմնակալ ըլլալու համար. մէկ կողմէն այրերու շահերը նուազած են, միւս կողմէ, նշանտուքի, հարսնիքի ծախքերը, մանաւանդ կեանքի ընթացքը շատ բարձրացած են, հին բարի ատեններու հետ բաղդատմամբ:

Մինչեւ ամուսնանալ՝ պէտք է ամէն ինչ տեղն ի տեղօք ըլլայ, անկէ ետքն ալ դեռ երիտասարդը կը խորհի որ կնոջ մը արդուզարդը հեւ. հետզհետէ աւելի ծախքի կարօտելու վրայ է և այդ պայմաններուն մէջ բնականաբար դրամօժիտ կը փնտռեն:

Հայ աղջիկնե՛ր, նախընտրեցէք պարզ ալիանսով մը նշանուիլ և ձեռքի յարմար մէկու մը կապել ձեր կեանքը, քան թէ չլանալով ադամանդի, սուտնոց արդուզարդի եւլ.ի պէս սնոտի բաներէ, ետքը անօգուտ տեղը վզզալ:

Արդէն, չիտակը ըսելու համար, է՛ն համեստ վիճակը ունեցող երիտասարդուհիի մը անգամ աչքը լաւ դիրք ունեցող տղոց վրայ է, ինչ որ խիստ ցանցառ է հիմա, և մեր աղջիկները որքա՜ն լաւ պիտի ընէին, եթէ հաշուելով իրականութեան հետ և նկատի առնելով որ իրենց մայրիկներուն ատենուան ամուսնական բաղդերը այժմ հազուագիւտ դարձած են, կարգ մը պարագաներու բերմամբ, յօժարէին իրենց կեանքի ընկերը ընտրել աշխատասէր արհեստաւոր դասակարգէն: Մանր առեւտուր կամ արհեստ՝ մեր տղոց համար գլխաւորաբար այս երկու ասպարէզները բաց են այժմ:

Զոյգի մը ամուսնացած տարիքը, նկատի առնուելիք գլխաւոր կէտերը պէտք է ըլլան անոնց՝ իրարու յարմար ըլլալը տարիքով, արտաքին երեւոյթով և գաղափարով: Ամուսնութեան մը հիմնաքարը սէրը պէտք է ըլլայ. ուրիշ կերպով երջանկութիւն գոյութիւն չունի. սիրող անձը շատ բաներու կը տոկայ և կը հանդուրժէ. եթէ կին մը իր ամուսինը սիրէ, անոր քմահաճոյքներուն կամ առօրեայ կեանքի նեղութիւններուն, յոգնութիւններուն կը համբերէ: Ինչպէս որ բնական գեղեցիկ տեսարան մը, լաւագոյն դաշտանկար մը, առանց արեւի, պիտի ըլլար շատ տխուր, այնպէս ալ դիրքի համար կնքուած ամուսնութիւն մը, առանց սիրոյ, թերեւս ըլլայ հանգիստ, բարեկեցիկ, բայց երջանիկ՝ երբե՛ք: Արդէն շատ անգամ երիտասարդ աղջիկը իր յուսացած նիւթական վիճակն ալ չի գտներ, կամ ետքը կը կորսնցնէ և այն ատեն կեանքը կը դառնայ իրեն համար ծանր բեռ մը:

Դրամօժիտ ունեցող օրիորդներուն ալ կը յանձնարարեմ իրենց ունեցածին մէկ մասը իրենց պահել. ամուսնութեան խաչագողներ կան այժմ:

(Շար.ը Զ. էջ)

ՍԻՆԷՄԱՅԻ ԲԱԺԻՆ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՇԱՐԼ ՊՈՒԱՅԷԻ ՀԵՏ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՈՂԲԵՐԳԱԿԸ ԳՈՀ Է ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ

ԲԷԹ ԻՆԾԻ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ԶՈՀԱԲԵՐՈՒԻ

ԵՒ ԵՍ ՉԵՄ ԽԱԲԵՐ ԶԻՆՔԸ ՈՒ ԵՐՋԱՆԻԿ Կ'ԸՆԵՄ ԶԱՅՆ

Բառք Մօնսօի վրայ գտնուող իր արարթմանը այնքան գեղեցիկ, այնքան հանգստաւէտ և ճաշակաւոր է որ, հոն գտնուողը ակամայ կը խորհի «որքա՞ն գոհ պէտք է ըլլայ, Բարիզէն հեռու գտնուելուն համար։» Սակայն Հօլիվուտի իր դղեակը այնքան զմայլելի է որ ամերիկացիները կը խորհին «Որքա՞ն կը տառապի Հօլիվուտի իր դղեակը տեսնելու բաղձանքով՝ երբ Բարիզ կը գտնուի։»

Սենեակը նստած ենք անոր գալուստին կը սպասէի, ներս մտաւ, պարզ, սիրալիր, ժպտերես՝ սովորականին պէս և թեթեւօրէն հարբուխ եղած վիճակով մը։ Հարբուխէն մարած ձայնը, սակայն արգելք մը չէր ըլլար իր ձայնին քաղցրութեան, որով այնքա՞ն սրտեր թրթռացուցած է։

Պզտիկ տղու մը պէս երջանիկ էր։ Իր կինը Բէթ Բէթէրսըն, որ չքնաղ էակ մըն է, իր ամուսնոյն ծննդեան 35րդ. տարեդարձին առթիւ հրահան (չաքմաք) մը նուիրած էր անոր։

«Այս, այսօր 35 տարին թեւակոխեցի բարեկամս, ըսաւ ինծի։ Տարիքս չեմ պահեր, մնաց որ ինչի՞ պիտի ծառայէր։ Ոմանք զիս աւելի երիտասարդ կը կարծես, ուրիշներ, աւելի տարիքոտ։ Երեսունըհինգ մի-

ջին տարիք մըն է բայց հոգ պիտի մնամ քանի մը տարի...»։

Այս կարճ խօսակցութենէն վերջ Շառլը Բէթ ու ես, քերծէ (թազը)ի խումբ մը, նապաստակ որսալու նպատակով մեկնեցանք անտառները։

Մարլէն Տիթրիխ որ կը մասնակցէր մեր որսորդութեան և որ հատ մը որս չէր փախցնէր, երբ Շառլը տեսաւ, անոր վիզը նետուեցաւ։ Իրենց խօսակցութեան ընթացքին, Բէթ, որ մինչեւ այն ատեն միայն անգլիերէն լեզուով խօսած էր, սկըսաւ Ֆրանսերէն խօսիլ և հաւատացէք գրեթէ անթերիօրէն։

— Է՛հ ապշա՞ծ կ'երեւիք, ըսաւ ինծի, մեծապէս ուրախ երեւոյթով մը։ Կը յիշէ՞ք անցեալ տարի, երբ Վիէննա էինք. այն ատեն հազիւ քանի՞ մը բառ Ֆրանսերէն գիտէի։ Եւ կը յիշէ՞ք ձիկանները... Աստուա՞ծ իմ։ Եւ կը յիշէ՞ք նաև այն վախը որ կը կրծէր զիս, որով անպարէզս կըրնար արգելք ըլլալ Շառլը միշտ իմ քովս ունենալու երջանկութեանս։

Հիմա, ամէն ինչ կարգադրուած է. տարին երկու ֆիլմ միայն կը դարձնեմ։

Իր ձայնին շեշտը, որով կը կանչէր «Զարլ» անունը, այնքան խոր սէր մը կ'արտայայտէր որ իրապէս սրտայոյզ էր։ Եւ Շառլ դէպի մեր կողմը կը յառաջանայ։

«Ի՞նչ համակրելի էակ, ըսաւ մեզի Շառլ, Մարլէնի ակնարկելով։ Հանրութիւնը թերեւս զինքը կ'երեւակայէ այնպէս, ինչպէս որ է իր ֆիլմերուն մէջ։ Սակայն որքա՞ն տարբեր է ան իր ապրած կեանքով։

Խելացի և սրամիտ է Մարլէն Քաթէրին Հէբպըրն, Մարկարէթ Օ՝Սիւլիսան նմանապէս ուշիմ կիներ են. ինչպէս և ուրիշներ։ Գիտե՞ս, ձեր կարծածին չափ անբան չեն ամերիկացիք...։»

Ու սկսաւ խօսիլ ինծի Հօլիվուտի իր կեանքին մասին, ուր ի՞նչ հաճելի ժամանցներ ունէին այր և կին, թէնիս խաղալով, ընկերային հաւաքոյթներով, Ֆրանսայէն իրենց այցելութեան եկող բարեկամներու հետ միասին զուարճանալով և աշխատութեամբ։ Անմեկնելի խորհուրդ մը կը շրջապատէ զիս, ըսաւ Շարլ, ատիկա ալ ամերիկայի մէջ իմ ընկերային դիրքիս բարձրացումն է օրէ օր։

«Շանկհայ» ֆիլմէն ի վեր ո և է ֆիլմ չեմ դարձուցած, սակայն, անկէ յետոյ ընկերային ու նիւթական դիրքս կրկնակ զարգացան. տարեթոշակներս լաւագոյնս կըրկնապատկուեցան։ Տակաւին իրապէս յաջող ֆիլմ մը չեմ դարձուցած, սակայն այս ուղղութեամբ մեծ վարկ կը վայելեմ այստեղի շրջանակներուն մէջ։ Կը յուսամ թէ «Ալլահներու Պարտէզը» ֆիլմս գնահատուեցաւ։ Յաջորդ ֆիլմս պիտի ըլլայ «Գիշերը պատմութիւններ կը յղանայ»։

— Չե՞ս վախնար որ օր մը կրնաս մոռացութեան դատապարտուիլ հոս. հարցուցի։

— Ինչո՞ւ համար։ Փոխանակ չորս միջակ ու փոքր ֆիլմեր դարձնելու Ֆրանսայի մէջ, հոս պիտի տի դարձնեմ տարին երկու լաւագոյն և յաջող ֆիլմ։

— Շառլ, Շառլ, ամերիկացիներուն համար մեզ կը վարկաբեկեն։» — Բայց ո՛չ բարեկամս, խնդիրը նախասիրութեան վրայ չէ։ Ֆրանսայի մէջ թէ հոս՝ բաւական համակրութիւն կը վայելեմ։ Բայց երբ Ֆրանսայէն մեկնիմ, ոչ թէ իմ յօժար կամքովս է որ պիտի մեկնիմ, այլ անոնք են որ այլեւս զիս չպիտի ուզեն։

Քերծէները կը վազէին։ Բէթ որսորդութեան տեսարաններէն յափըշտակուած՝ կը հետեւէր արշաւին, անձկութեամբ։ Հոգեկան երազի մը մէջ գրեթէ ինքնակորոյս, Շառլ, որ չես գիտեր ի՞նչ մտածումէ մը տարուած մելամաղձոտութեամբ կը ժըպտէր, ծռեցաւ դէպի իմ կողմս ու մըրմընջեց.

— Երջանիկ եմ։ Երկուքուկէս տարի է որ ամուսնացած եմ և երբէք չեմ գաւաճանած Բէթի։ Հաճելի է ան ինծի։ Խիստ դիւրահաղորդ ու զմայլելի բնաւորութիւն մը ունի։ Իր միակ մտածումը՝ ինծի հաճոյք պատճառել է։ Ուրեմն ինչո՞ւ վիշտ պատճառեմ իրեն. մտքէս անգամ չեմ անցնէր այդպիսի բան մը։ Այլապէս շատ լաւ եմ։ Զինքը կը գիտէի. միթէ կը ստէ՞ր։ Մեծ ողբերգակը անկեղծ էր։ Մեր ճաշասեղանին շուրջ ուշադրութիւնս գրաւեց որ բոլոր կիները իրենց աչքերով կը լափէին զայն և այս բանը մաղաչափ չէր յուզեր իր ջիղերը։

Առանց մեղադրանքի ամենափոքր մտադրութեան մը, կը փորձուէի ըսել իրեն թէ պուրժուա մը եղած է։

Եւ յետոյ կը զգայի թէ սա պատասխանը կուտար ինծի.

— Եթէ իր կինը չխափել ու երջանիկ ըլլալը՝ խաղաղ հանդարտ, առանց մտահոգութեան և յուզման ապրիլ՝ կը նշանակէ պուրժուա ըլլալ, ուրեմն պուրժուա է։

Այն ատեն այս խօսքերուն ազդեցութեան տակ ակամայ կը լռեմ։

* Մարսէլ Շանթալ իր Ա. անգլիերէն ֆիլմը դարձնելու համար Լոնտոն գնաց։

* Ատօլֆ Վէօլպրաքի դարձուցած Միշէլ Սթրօկօֆ ֆիլմը Ամերիկայի մէջ շատ գնահատուած ըլլալուն համար յիշեալ արուեստագէտը Ամերիկայէն հրաւէր ստացած է։

ՖՐԱՆՍ. ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

Ամերիկացիք այս անգամ իրապէս Ֆրանս. յեղափոխութեան պատմութիւնն է որ ֆիլմի կ'առնեն Ամերիկայի մէջ։

Այս ֆիլմին մէջ Ֆրանսական յեղափոխութեան երեք մեծ դէմքերէն Տանթօնի դերը կը ստանձնէ Զարլզ Լօթըն, Բօպէսբիէրի դերը Սլօտ Բայնէս իսկ Մարայի դերը Սբէնսէր Թըրէյսի։

Ֆիլմը կը խոստանայ իրական գլուխ գործոց մը ըլլալ։

* Սառի վրայ բաթինաժի ախոյեան Սօնիա Հանին, Ամերիկայի մէջ սկսաւ դարձնել «Մէկ միլիոնի մէջ մէկ հատ» անուն ֆիլմ մը։

* Բօնալտ Քօլման «Կորսուած հորիզոնը» անուն ֆիլմ մը կը դարձնէ, ուր կը մարմնացնէ Մօնկոլիոյ հերոսներէն Քանտուրը։ Տեսարանը կ'անցնի Թիպէթի մէջ։

* Անգլիացի ծանօթ գրագէտ Բիւտեարտ Քիբլինկի «Քաջ նաւապետը» վէպը ֆիլմի պիտի առնուի, մասնակցութեամբ Ֆրէտի, Պարթէլէմսի, Սբէնսըր Թրէյսի։

Աչ կողմէն վերէն վար.— Հոչակաւոր պարունի եւ ասող Սթէֆի Տունա: Տիթրիխ Կէրի Քուբրի ճեռ:

Ձախ կողմը վերէն վար.— Իրէն Շարվէյ: Արուեստագէտ ներու սիրուն զոյգ մը եւ ձիններ Բօճրզ ֆրէտ Ասթճիր պարող զոյգը, որոնք շարունակ նոր ֆիլմեր կը դարձնեն միասին:

× Համակրելի արուեստագիտուհի Քլօտ Մէյ գլխաւոր դերակատարն է իր դարձուցած վերջին ֆիլմին որուն անունն է «Վերջին Անհարազատները»։

× Իտալիոյ մէջ դարձուած է ֆիլմ մը, առնուած Հռոմայեցիներու շրջանին տեղի ունեցող հռչակաւոր զօրավարի մը՝ Սիբիօնի կեանքէն։ Այս ֆիլմին պատրաստութիւնը հազարաւոր ոսկիներ արժած է։ Ֆիլմի ընկերութիւնը, մասնաւոր կարգադրութեան մը համաձայն, իտալական բանակէն փոխ առած է 70 հազար ձիաւոր և 70 փիղ՝ զոր տրամադրած է իրեն Բարիզի Պէն Ամար սիռքը։ Ֆիլմին անունն է «Ափրիկեցի Սիբիօնը»։ Գլխաւորագոյն դերը ունի Իզա Միրանտա (Վելիսի դերով)։

× Հայազգի հոչակաւոր բեմադրիչ Ռուբէն Մամուլեան պատրաստած է ամբողջութեամբ գունաւոր ֆիլմ մը, որ կը պատկերացնէ Մեքսիկացիներու կեանքէն դրուագ մը և որուն գլխաւոր դերակատարն է Նինօ Մարթինի։ Յաջորդ թիւով պիտի տանք իր մէկ յայտարարութիւնը՝ գունաւոր ֆիլմի մասին։

ՍՊԱՆԻԱ ԻՆՉՈՒ ՖԱՇԻՍԹ

ՉԿՐՆԱՐ ԸԼԼԱԼ

ՔԱԹԱԼՕՆԻՈՅ ԿԱՌԱ-ՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏԸ ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ ՎՏԱՐՈՒՄԷՆ ՎԵՐՋ

ԵԹԷ ՍՊԱՆԻԱ ԼԷՆԻՆ ՄԸ ՈՒՆԵՆԱՐ...

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆԵՐԸ

ԱԶԱՏ ՄՆԱՑԻՆ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԸԼԼԱԼԷՆ ՎԵՐՋ, ԲԱՆԱԿԸ ՄՆԱՑ ԹԱԳԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՁԵՌՔԸ

Սպանիոյ մէջ քաղաքական պայքարներու պատմութիւնը նոր չէ, ընդհակառակն շատ հին է։ Հոն ուրիշ անգամներ ալ թագաւորներուն դէմ զէնք բարձրացուցած են, ուրիշ անգամներ ալ արիւնահեղութիւններ տեղի ունեցած են։ Սպանիացին, որ անզուգական է իր զուարթութեամբ, որ կ'երգէ ու կը պարէ առաջին շարքին վրայ կը գտնուի նաև իբր կռուող։ Վկայ այսօրուան վիճակը։

Բայց ի՞նչ է արդեօք գաղտնիքը այսօրուան պայքարին։ Կարելի է տալ մէկ պատասխան.

Սպանիա չունեցաւ օրինակի համար Լէնինի նման առաջնորդ մը։ Լէնին երբ տապալեց իր հակառակորդները, գիտցաւ նաև զանոնք մաքրել. զինւորներէն զօրավարներ շինել։

Սպանիա այդպէս չեղաւ և ատոր պատիժն է որ կը կրէ։

Երբ հանրապետականները յաջողեցան վտարել թագաւորը, որ ծնած օրէն ի վեր Սպանիոյ վեհապետն էր, իրապէս ռամկավար ուզեցին ըլլալ և չփափաքեցան բռնապետական միջոցներ ձեռք առնել։ Իրենց հակառակորդներուն տուին այն ազատութիւնը որ իրենց բարեկամներուն տրուած էր և փոխանակ նոր հրամանատարներ գտնելու, բանակը վստահեցան թագաւորական հրամանատարներուն։

Սպանիոյ յեղափոխութեան պետերը՝ Զամօրա և Ազանա, իրենց առաջին յեղափոխութենէն վերջ հպարտութեամբ յայտարարեցին.

— Մենք այսքան տարուան թագաւոր մը վտարեցինք, մենք առանց կաթիլ մը արիւն թափելու մեծ յեղափոխութիւն մը կատարեցինք և հիմնեցինք ընկերվարական կառավարութիւն մը։

Բայց բնաւ չխորհեցան թէ յեղափոխութիւնը արիւն կ'ուզէ և թէ կարելի չէ արիւնահեղութեանց առաջքը առնել և այսօր այդ օրերուն խնայուած սպանիական արիւնը բաղադրեալ տոկոսովը միասին կը հոսի։

Օսմանեան կայսրութիւնն ալ ունեցաւ 1908ի Սահմանադրութիւնը առանց կաթիլ մը արիւն թափելու, բայց չուշացաւ Մարտ 31ը։ Այո՛, յեղափոխութիւնը արիւն կ'ուզէ։ Եւ այսօր, սպանիական յեղափոխութիւնը շատ արիւն կերաւ, բայց այդ է դասակարգային պայքարին պահանջքը։ Եւ հանրապետական պետերուն առաջին առթիւ ցոյց տուած թոյլ ընթացքը պատճառ եղաւ որ ընդդիմադիրներու ճնշումին առջեւ պուրժուաներու գերի կառավարութիւն մը գործի գլուխ գայ,

Այս կացութեան առաջքը առնելու և բանուորն ու գիւղացին փրկելու համար, պուրժուային ձեռքէն, նախագահ Զամօրան պաշտօնանկ ըրին և տեղը բերին Ազանան, որ թէեւ մեծ դժուարութեամբ յաջողեցաւ ձախակողմեան կուսակցութիւնները միացնելով կազմել միացեալ ճակատը, բայց գործը շատ ուշ մնացած էր և յետադիմական տարրերը սկսած էին գլուխ ցցել, մանաւանդ որ բանակին պետերը դեռ թագաւորական օրերու անձերն էին։

Այսօր պայքարող երկու ուժերէն մին կամ միւսը, կասկած չկայ թէ վաղը յաղթանակը տարած պիտի ըլլայ։ Թերեւս յետադիմական զօրավարները, որոնք Գերմանիոյ և Իտալիոյ օժանդակութիւնը կը վայելեն և որոնց վրայ ամբողջ աշխարհի դրամատէրներն ու կաթոլիկ եկեղեցին մեծ յոյսեր դրած է, յաղթեն։ Բայց ո՞վ ըսաւ որ այս յաղթանակը մեծ արժէք մը պիտի ունենայ։ Անոնք իրենց մէջ բաժնուած են, արքայականներու, գազթապաշտներու, դրամատէրներու, կրօնաւորներու և զինուորականներու։

Ասոնք յաղթելէ վերջ մէկ կողմէ գերիշխանութիւնը չպիտի կրնան իրենց միջեւ բաժնել, իսկ միւս կողմէ ալ առժամաբար պարտուած ընկերվարականներու, սէնտիքալիսդներու, հանրապետականներու և համայնավարներու շարունակական յարձակումներուն ենթակայ պիտի ըլլան։ Որովհետեւ ինչպէս որ 1914–18ի պատերազմը արդիւնքն էր քաբիթալիսդներու պայքարին, որոնք չէին ուզեր իրենց շահերը ոտնակոխ ընել, այս անգամ ալ այլեւս զօրացած և հաւաքական գիտակցութիւն մը շահած բանուոր և գիւղացի դասակարգը պիտի փնտռէ իր իրաւունքներն ու ու շահերը։

Այսօր այլեւս սպանիացի բանուորն ու գիւղացին գիտէ թէ ի՞նչ կ'ուզէ։ Եթէ նոյնիսկ իրենց դէմ ըլլայ այսօրուան դասակարգային պայքարին արդիւնքը, վաղը անոնք պիտի գիտնան զէնք բարձրացնել յետաշրջականներուն դէմ։ Որովհետեւ անոնք կը հաւատան Քարլ Մարքսի այն տեսութեան թէ, ինչպէս որ պուրժուազին յաղթելով աւատապետութեան իշխանութիւնը ձեռք առաւ այնպէս ալ բանուորն ու գիւղացին յաղթելով պուրժուազիին, պիտի հաստատէ պրոլէտար գերիշխանութիւն մը։

Եւ այս պայքարին մէջ առաւելագոյն չափով տուժողը պիտի ըլլայ ազատական հանրապետականները, այսինքն Քէրէնսքին ընդօրինակողները։

Այսօր, Անգլիոյ մէջ մէկ կողմէն կան բանուորները, իսկ միւս կողմը՝ Պահպանողականները, որով տեղ չէ մնացած Ազատականներու։

Ֆրանսայի մէջ ալ այլեւս Ազատականներու շրջանը անցած է։

Ինչպէս այսօր, վաղն ալ Սպանիոյ մէջ, մէկ կողմէն յետադիմականները և միւս կողմէ ալ սէնտիքալիստները, ընկերվարները և համայնավարները պիտի գտնուին։ Այսինքն Զամօրայի և նոյնիսկ Ազանայի նման միլիսներու տեղ չպիտի գտնուի։ Ուշ կամ կանուխ, Սպանիան պիտի մնայ բանուորներուն ձեռքը, քանի որ Աջերը բաժնուած են Ֆրանքօներու, Մօլաներու, կրօնաւորներու և քաբիթալիստներու։

Սպանիա կ'ըսենք, բայց կայ նաեւ Քաթալօնիան։ Այդ երկիրն ու ազգը թէ Սպանիացի է և թէ չէ։ Քաթալօնիա միշտ ըմբոստացած է Մատրիտի կեդրոնացումին և իշխանութեան դէմ։ Թագաւորները ուզեցին այդ տեղը պարզ նահանգի մը պէս կառավարել բայց չյաջողեցան։ Ազատականները, հանրապետականները Քաթալօնիոյ անկախութիւն տուին։

Զօր. Ֆրանքոյի վերջին շարժումը պատճառ եղաւ որ Քաթալօնիա քիչ մը եւս ջնջէ իր կապը։

Այսպէս, երբ Ազանա հակառակ ընկերվարականներէ և անիշխանականներէ տեսած օգնութեան ազատական հանրապետական կը պահէր Մատրիտի կառավարութիւնը, Քամբանիս Քաթալօնիոյ մէջ դասակարգային պայքարը պրօլէթարիային ի նպաստ վերջացուց հիմնելով ընկերվարական պետութիւն մը։

Եթէ նոյնիսկ ըմբոստները յաջողին Մատրիտը գրաւել, դարձեալ դիւրաւ չպիտի կրնան միջամուխ ըլլալ Քաթալօնիոյ գործին ու որքան ատեն որ Քաթալօնիոյ ընկերվար կառավարութիւնը մնայ, Մատրիտ չկրնար յետադիմականներու ձեռքը երկար մնալ։

ԻՆՉԻ՞ ՎՐԱՅ Կ'ԵՐԱՋԵՆ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ

(Շար. Դ. Էջէն)

Եթէ չենք ծանրանար «Հայ տղան հայ աղջկան իրաւունքն է» նշանաբանին վրայ, պատճառը սա է որ, վերջերս ուրախութեամբ կը դիտենք որ նոյնիսկ արտասահման գտնուող մեր երիտասարդները կը գիտակցին հետզհետէ սա իրողութեան թէ խառն ամուսնութենէ մը անճառնի և անպատեհ հետեւանքներէ տարբեր բան մը կարելի չէ սպասել. օտար երկիրներ գտնուող հայ տղաք անգամ որոնց համար այնչափ դիւրին պիտի ըլլար իրենց գտնուած տեղէն հատ մը զատել, հակառակ հազարումէկ դժուարութիւններու և արգելքներու, միջոցը կը գտնեն ազգակից օրիորդ մը բերել տալու հայրենիքէն։ Տիրոջը օրհնութիւնը այդպիսիներուն վրայ ըլլայ, բարի, ազգասէր տղոց և ոչ նուազ պատուական հայ օրիորդներու որոնք քաջաբար չեն վարանիր հայրենիքէ, ծնողքէ բաժնուելով օտար երկինքի տակ ընտանիք հիմնել հայ տղու մը հետ, վառ պահելու համար ցեղին օճախը։

Աղջիկներու ամուսնութիւնը դրժուարացնող խոչընդոտ մըն է անոնց տարիքը առնելը. մեզի յատուկ ծիծաղելի մտայնութիւն մըն է քսան տարեկան աղջիկ մը պզտիկ նկատել իբր հարսնցու, մինչդեռ այդ տարիքը ունեցող օրիորդ մը շատ աղէկ կրնայ ամուսնանալ և մայր ըլլալ. Թրքուհին, Ֆրանսուհին այդ տարիքին կ'ամուսնանայ, մինչ մերինները շատ անգամ կը մերժեն առաջին առիթները ամուսնանալու, ետքը փնտռելու պայմանով։

Նշանածութեան շրջանը լաւ պատեհութիւն մըն է երկուստեք զիրար ճանչնալու, ուսումնասիրելու իրարու ճաշակները, նախասիրութիւնները, նկարագիրը. որքան որ երկու կողմերն ալ ջանան իրենց պակասութիւնները սքօղել, նորէն կարելի է բաւական բան հասկնալ. եթէ կընքուելիք միութիւնը դժբախտ ըլլալու հաւանականութիւն կը ներկայացընէ, լաւագոյն է որ այդպիսի ամուսնութիւն մը իր նախօրեակին խզուի քան թէ ետքը դուռ բանայ կնճռոտ և բարդ խնդիր մը լուծել ջանալու մանաւանդ երբ զաւակ մըն ալ գայ շուտով։

Ամէնքս ալ ուրախ պիտի ըլլայինք բնականաբար տեսնելով շատ մը ներդաշնակ երիտասարդ զոյգեր, տիպար ընտանիքներ զոհողութեան ոգիով լեցուած՝ մէկզմէկու հանդէպ, և համայնքի մը ապագան կերտող, անոր գլխաւոր յոյսն ու հարստութիւնը կազմող բազում փոքրիկներ ծնած զիրար հասկցող, մէկզմէկու հետ սիրով ծնողներու յարկին տակ։

Մեր օրիորդները ընդհանուր առ մամբ կոչում ունին լաւ տանտիկին անձնուէր կին և բարի մայր ըլլալու իցիւ թէ իւրաքանչիւրը իրեն յա մար կեանքի ընկեր մը գտնելով այդ քաղցր և օրինաւոր պարտակա նութիւնները կատարելու առիթը ու նենար, թէ ինք երջանիկ ըլլար թէ գոհ ուրախ ընտանեկան մի վայր մը ստեղծէր իր շուրջը։

Մ. Թ.

24 JOLI FAM
RUJLARI
SAAT DAYANIR

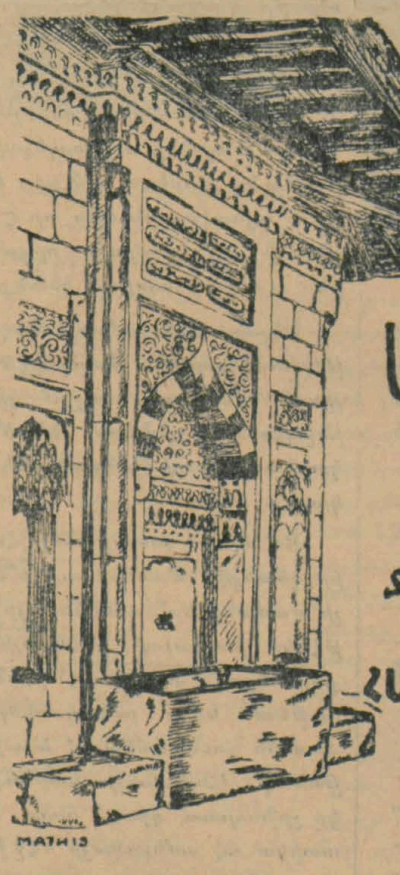

ՁԵՐ ԱՐԿՂԻ ՄԷՋ
ՊԱՀԱԾ
ԴՐԱՄԸ
ՑԱՄՔԱԾ
ԱՂԲԻՒՐԻ
ԿԸ ՆՄԱՆԻ
ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԴՐԷՔ
ՋԱՅՆ ՈՐ ՏՈԿՈՍ ԲԵՐԷ
ՀԱՐՑՈՒՑԷՔ ՄԵՐ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

HOLANTSE BANK ÜNİ N.V.
KARAKÖY PALAS – ALALEMCİ HAN
HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V. AMSTERDAM

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ
"ՀԱՌԱՋՆԵՐ ԵՒ ՇՈՂԵՐ,,ՈՒ
Բ. Հատոր
Գրուած ՍԱՐԳԻՍ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆԻ կող
Վաճառատեղի. Պիմէն Զարգ
եան, Զաքմաքճըլար։

ՇՏԵՄԱՐԱՆ
ԲԱԺԻՆ

Թռչունի տեսակներ

Թռչնաբան մը 14,000 տեսակ թռչուն կը համրէ։

Միջատներու տեսակներ

Միջատաբանի մը նայելով, աշխարհի վրայ 40,000 տեսակ են Միջատազգիները։

Սոխը

Սոխը սննդարար և կակղացուցիչ բանջարեղէն է, բարերար ազդեցութիւն ունի լեարդին վրայ և խթող է երիկամը իբր միզաբեր։ Կան բժիշկներ որոնք սոխին կուտան կարեւոր բուժիչ յատկութիւն և կ'ըսեն թէ սոխաբուժութիւնը ջղագրգիռներուն վրայ շատ լաւ ազդեցութիւն կ'ընէ և աւելի կ'արժէ քան ֆօսֆաթային դարմանումները։

Աբանտիսիթ

Աբանտիսիթի յայտարար նշանն է փորին աջ կողմ աճուկի վրայ յատկանշական ցաւ մը, հիւանդը տենդ ալ կ'ունենայ։ Սիրտխառնուք, փըսխում, պնդութիւն ունի հիւանդը։ Մինչեւ բժիշկի գալը հիւանդը կրոնակի վրայ պառկեցնելու է, կատարեալ անշարժ, առանց բժիշկի պատուէրին՝ ոչ դեղ, ոչ ուտելիք, ոչ ալ խմելիք տալու է։

Նշանաւոր վիրաբոյժ մը ըսած է. «Աբանտիսիթի նախնական դարմանումն է բերնին ամրափակ կերպով գոցելը»։ Շատ հիւանդներ կը մեռնին, ինչու որ անխոհեմաբար լուծողական դեղ կը տրուի իրենց. լուծողականը (միւսիւլ) աղիքի շարժումները արագացնելով և ընդլայնելով՝ կուրաղիի ծակում կը պատճառէ և տասը հետեւանքը՝ մահացու է, փէռիթօնիթ։

Խնձոր

Ճաշէն ետք խնձոր ուտելը մեծապէս կը նպաստէ մարսողութեան։ Շատ խնձոր ուտելու է։ Խնձորը որ առատ խնձորական թթու կը պարունակէ արիւն մաքրող սքանչելի պտուղ է։ Կէս օրուան ճաշէն մէկ ժամ առաջ եթէ խնձոր մը ուտէք՝ ախորժակնիդ կը բացուի, ուրեմն խնձորը հրաշալի ախորժաբեր ափէռիթիֆ մըն է։

Եթէ հում խոձորը հաճելի չէ՝ եփած խնձոր կերէք, մանաւանդ բօմ պօն ֆամ, որ սքանչելի քաղցրաւենի է։

Հին Գերմանները խնձորը խորհրդանիշ կը համարէին մայրական սննդատու ստինքին և արծարծող՝ սիրոյ։

Տզրուկը օդագուշակ մըն է

Շատեր կ'անգիտանան թէ տզրուկը վատահելի օդագուշակ մըն է։

Տզրուկները եթէ ամառը շիշին յատակը մնան՝ նշան է պայծառ ու գեղեցիկ օդի, իսկ ձմեռը՝ չոր օդի։ Եթէ ջուրին երեսը լողան, ամառը կ'անձրեւէ և ձմեռը կը ձիւնէ յաջորդ քսանըչորս ժամերու մէջ։ Տզրուկները եթէ արագ և անընդհատ շարժին՝ հովի նշան է, հազուադէպ է որ անոնք հանգարտին՝ հովին դադրելէն առաջ։ Երկար ատեն եթէ տզրուկը ջուրէն դուրս մնայ և բուռն կերպով շարժի—ինչ որ նշան է թէ նեղութիւն կը զգայ — ատիկա ցոյց կուտայ փոթորիկ։

ՕՐ. ԱՍՏՂԻԿ ԹԷԼԼԻԵԱՆ
ՇՐՋԱՆԱԻԱՐՏ
Կրթական Տնօրէնութենէ
Թայէօռ, մանթօ, թուալէթ, ռօպ, եւ օրուան նորոյթի համեմաս, բարիզեան վերջին ֆուբերը կը պատրաստէ
ՓՈՐՁՈՎ ՄԸ ԿՐՆԱՔ ՀԱՄՈԶՈՒԻԼ
Հասցէ՝ Վալիտէ Զէշմէ թիւ 27
Թաքսիմ

ԴԷՄՔԵՐ ԵՒ ԴԷՊՔԵՐ

ՊՕՅՔՕԹ ԵՒ ՊԱԹԻՍԹ

ՈՎ ԵՆ ԱՍՈՆՔ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԱՆՈՒՆԸ

ԻՆՉՊԷՍ ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԴԱՐՁԱՒ

Պաթիսթը խիստ նուրբ և խիստ կտաւ մըն է զոր առաջին անգամ ոստայնակեց՝ Գամպռէցի ջուլհակ մը 13րդ դարուն։ Այս կտաւին տարազագործումը ոչ միայն դժուար էր, այլ և վնասակար էր գործաւորին առողջութեան։

Որպէս զի գործուած կաւը իր առաձգականութիւնը պահէր, ստորերկրեայ և խոնաւ տեղ կը գործէին։ Այս դրութիւնը ներկայիս ուրիշ միջոցաւ կը կիրարկուի, գործուած նիւթը կլիսէրինի խաւով կ'օծեն։

Ուրեմն պաթիսթը, որ աշխարհածանօթ է և իրաւացի համբաւ կը վայելէ, իր անունը կը պարտի Գամպռէցի անշուք գործաւորի մը, որու մասին անունէն ի զատ ոչինչ գիտենք։

Ամէն պարագայի տակ ժան Պաթիսթի մականունն է որ, իր գիւտին կապուեցաւ և կոչուեցաւ պաթիսթ։

ՊՕՅՔՕԹ

Անգլիական բազում քաղաքներու հեռաձայնի հասցէներուն մէջ շատ են պօյքօթ անունը կրող անձեր։

Պօյքօթ բառը 1870էն առաջ չունէր այն նշանակութիւնը, որ ունի այսօր։

Դիպուածը ծնաւ այս բառը, անգլիացի նաւապետի մը Զարլ Գընինկէմ Պօյքօթի առաջ բերած ողբալի մէկ դէպքին հետեւանքով։

Էրնի կոմսը իրմայեօյի (Իրլանտա) կալուածներուն վերակացու կարգեց նաւապետ Պօյքօթը։

Գիւղացիները հարկերու ծանրութեան տակ ճնշուած էին և անվճար մնացած տուրքերը բարդուած էին, պէտք էր հարկերը թեթեւցնել և սակայն կոմսին ուղարկած վերակացուն այնքան խիստ էր որ ոչ միայն տուրքերը չթեթեւցուց, այլ և յետնեալ տուրքերն ալ կը պահանջէր առանց բէննի մը զիջելու, սա պատճառաբանութիւնով որ ինք պարզ պաշտօնեայ մըն է և միայն կալուածատէր Ճորդը կրնար կարգադրութիւն մը ընել այդ մասին։

Գիւղացիները միացան ընդդէմ Պօյքօթին։

Նորագոյն ժամանակներու մէջ պօյքօթ բառի նշանակութիւնը այս ատենէն կը սկսի տեղ գտնել։

Գիւղացիները միացան, պօյքօթաժ ըրին Մր. Պօյքօթի դէմ։ Եղածը պարզապէս քաղաքական նզովում էր, որոշեցին նոյն իսկ հաց չի վաճառել անոր։

Պօյքօթ այս պօյքօթաժին դէմ հարկադրուեցաւ մեկնիլ Իռլանտայէն։

Պօյքօթ բառը այսպէս ծնաւ և նշանակութիւնը ստացաւ։

ԱՆԳԼԻԱ ՊԷՏՔ ՉԷ ՔՆԱՆԱՅ

(Շար. Դ. Էջէն)

Մենք քանիցս ըսինք կառավարութեան և մեզի ամէն անգամ պատասխանեցին թէ պէտք չկար այդ տեսակ բանի մը։

Պօլտուինի կառավարութիւնը կ'ուզէ մեզի հաւատացնել թէ, ամէն ինչ կարգին է, և թէ ո և է բանի չենք կարօտիր և այլն։ Ճօն Պուլ չի քնանար, անգլիացի ժողովուրդը հեռատես է, կը հարցրեմ Պօլտուին չի՞ սխալիր արդեօք։

Պէտք է որ Կայսրութիւնը և մեր ընկերային կարգերը վտանգող այս խնդիրներուն վրայ խնդիրնք։

Մանաւանդ այս նոր նստաշրջանին մէջ օրակարքի առաջին խնդիրը ընենք ասիկա, հոս խնդրոյ առարկայ է Մեծն Բրիտանիոյ կայսրութեան գոյութիւնը, և անհոգութեան պատիժը ահաւոր հետեւանքներ պիտի ունենայ։

ՎԻՆՍԹԸՆ ՉԸՐՉԻԼ

ՎԱՐՁՈՒ ԱԺԱՆ ՏՈՒՆ

Եէնիգիւղի մեծ պողոտային վրայ 32 թիւ 11 սենեակնոց ծովահայեաց տուն մը որ ունի տէրքօսի ջուր, ելեկտրականութիւն և հազիւ երկու վայրկեան հեռու է նաւամատոյցէն, վարձու պիտի տրուի խիստ աժան գնով մը։

Վարձել փափաքողներդիմեն Եէնի գիւղի հայոց եկեղեցւոյ թաղականութեան։

BİR
SEYAHATE
ÇIKARKEN
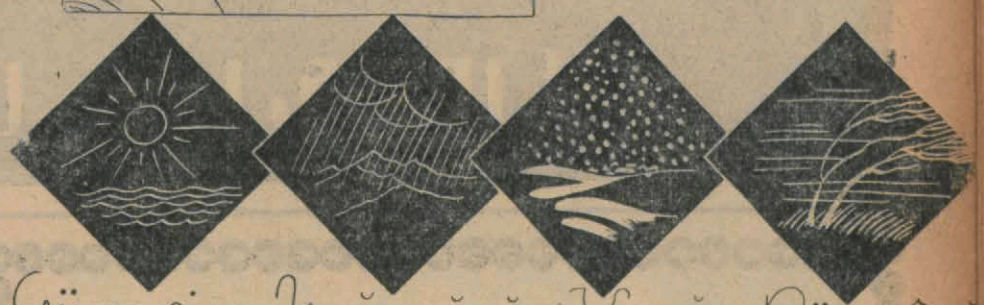
Güneşi, Yağmuru, Karı, Rüzgâr
DÜŞÜNÜN VE
ÇANTANIZA
KREM
PERTEV
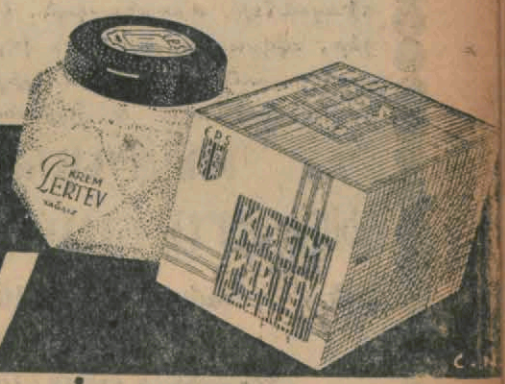
YERLEŞTİRMEYİ UNUTMAYIN

ՇԱՀՆԱԶԱՐ
ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ
Պահչէ Գաբու, Պօրսայի դէմ, Մինէ խան, Ա. յարկ
Իր բազմաթիւ յարգոյ յաճախորդներուն կը ծանուցանէ թէ իր վաճառատան մէջ մասնաւոր խնամքով կը պատրաստուին Ֆրաքի, սմօքինի, ժաքէթ Ա. թայլի և այլ գանազան հագուստներ, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն, խիստ դիւրամատչելի գիներով, անգլ. և ֆրանս. տոկուն կերպասներով, լաւ ծախքերով ու մաքուր գործաւորութեամբ, ճաշակաւոր և անթերի ձեւով։
Անգամ մը այցելել կը բաւէ

—184—

նելով գնաց ու գուրս ելաւ կիսաբաց մնացած դուռնէն։

«Էքօ տը Բիւ»ի տնօրէնը չկրցաւ մտածել իսկ օգնութիւն աղաղակելու մասին, և բոլորովին անշարժ, ապշահար ականատես եղաւ այս հրաշքին։ Յետոյ երբ գործելու կարողութիւնը վերզգաց խենթի մը պէս վազեց դէպի գրասենեակի դուռը, պօռաց, կանչեց սպասաւորները, հարցուց անոնց թէ ո՞վ մտած էր իր սենեակը։ Հարցումներով, անարգանքներով ու լուտանքներով և հակասական հրամաններով շուարման մատնեց զանոնք, յետոյ բարկութեամբ փրփրած ինկաւ թիկնաթոռին մէջ ու սկսաւ մտածել։

Բնականաբար տնօրէնին գրասենեակին մէջ տեղի ունեցող այս խորհրդաւոր դէպքը կապ ունէր կիրակի առտուընէ ի վեր Բարիզը իրարանցումի մատնող տարօրինակ դէպքերուն հետ։ Այո՛, այդ դէպքերը չէին վերջացած դեռ ուրեմն։

Բայց այս անգամ գործը նոր հանգամանք մը կը ստանար. տնօրէնը խորհրդաւոր բաներու գոյութեան չէր հանդուրժեր։ Պիտի երթար բողոքելու և պիտի լուսաբանէր այս մտահոգիչ ու արտակարգ կացութիւնը։

Ան պիտի երթար ոստիկանական նախարարը, նախարարապետը և նոյն իսկ Հանրապետութեան նախագահը տեսնելու։ Պէտք էր վերջ մը տալ այլեւս գայթակղալի իրողութիւններուն։ Եւ ասով Բարիզի բնակչութեան պիտի մատուցանէր ծառայութիւն մը, որ զինքը պիտի արժանացնէր պատուանշաններու։

Էտմօն Կօթիէ այդ խորհրդաւոր դէպքերուն մէջ կապ մը ենթադրելով չէր սխալած։ Իրաւ ալ Ժիւլիէն Պուսէլի աստեղայլն մարմինը, այսինքն հոգին էր որ Իվօնի գեղեցիկ աչքերուն արցունքը խնայելու համար, մտած էր «Էքօ տէ Բիւ»ի խմբագրատունէն ներս, և Քրէտի Մարսէյլէզի դրամատան կողոպուտին չափ դիւրութեամբ

—181—

իր աշխատասիրութեան, խղճմտութեան նախկին զինուորականի հանգամանքներէն- անկարեւոր բառեր շռայլելով...։ Հասկցա՞ք...։ Այս խրիկուն ինծի ցոյց պիտի տաք այդ տեսակցութեան սեւագրութիւնը...։ Բայց առանց վայրկեան մը կորսնցնելու կարեւոր բան մը պիտի ընէք սա ծերուկ կոկորդիլոսին, Բասքալ Վէնսանի մասին...։ ձեղի պիտի ըսեմ պատճառները, բայց ոչ չպիտի ըսեմ...։ Անոր մասին կուզեմ խիստ այդ պիսի երկդիմի գրութիւն մը որ չի հասկցուի զինքը չճանչցողներէն, եւ որ սակայն պէտք է սարսուռ պատճառէ զայն ճանչցողներուն...։

Էտմօն Կօթիէ կը շարունակէր խօսիլ ոտքի ելլելով։ գացած էր դրամարկղին առջեւ և զայն բանալով դուրս հանած էր այն համբաւոր թղթածրարը որուն երկարած էին նախորդ օր այնքան յուսահատօրէն Իվօնի քնքուշ ձեռքերը։

Յետոյ վերադառնալով երիտասարդ խօսակցին մօտ ըսաւ.

— Քեզ տեսնեմ մեր թերթին վայել յօդուած մը կուզեմ ձեզմէ։ Բնականաբար ես ալ կրնայի պատրաստել զայն, բայց այս գործով դուք զբաղեցէք որպէսզի շատ չի ծանրաբեռնուիմ ես։ Վստահ եմ ձեր մտքին կարողութեան վրայ...։ Մի՛ վախնաք զայն ցոյց տալէ։ Թող որ եթէ այդ յատկութիւնը չունենայիք ալ, այս թղթածրարը պիտի կրնար հայթայթել ձեր պէտք ունեցածը։

Առէք սա թղթածրարը, տարէք ձեր գրասենեակը և հոն առանձնանալով, դուռը կղպեցէք ու այնպէս թղթատեցէք զայն մտամփոփ կերպով... Հոն պիտի գըտնէք ձեզ ու ձեր ընթերցողները շահագրգռող կենսական խնդիրներ... Մեծ բան մը չեն... Նամակնե՞ր են... Բայց այնպիսի նամակներ որոնք Մատամ Տը Սէվինեէի օրէն ի վեր չեն տեսնուած... Նամակներ են... Այս-

ԳԼԽՈՒ ԵՒ ԱԿՌԱՅԻ ՑԱՒԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ԱԼԿՕԲԱՆԸ

ԱՄԷՆԷՆ ԱԶԴԵՑԻԿ ՔԱՇԷՆ Է

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«Գազանճ»ի, ժառանգական, կալուածական, էվգաֆի տուրքի գործեր, «ֆէրաղ»ի, «վէֆաէն ֆէրաղ»ի, «ինթիքալ»ի, ժառանգական գործեր, ամէն տեսակ առնելիքներու և մուրհակներու հետապընդում, Անգարայի և Իսթանպուլի պետական պաշտօնատանց մէջ

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ ՁՐԻ

ԴԻՄԵԼ ՄԱՆՈՒԿ ԼՌԱՄՇԱՊՈՒՀ

Ամէն օր ժամը 12-14 եւ 16-17 Իսթանպուլ Պահչէ գաբու,

ՆԱԽԿԻՆ ՌԱՀՎԱՆՃԻԼԷՐ

Պէրկիրճիլէր սօգագ, Շիրին խան 3րդ յարկ թիւ 10

ճիշդ Պիրինճի Վաքըֆ խանին դիմացը։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՔԷՉԷՃԵԱՆ

ԼԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿԵՐՊԱՍԵՂԻՆԱՑ

Անգլ. և ուրիշ ամէն տեսակ տսկուն և առաջնակարգ կերպասներ

Ղալաթիա, Հարաճճը փողոց. թիւ 36

Մեր վաճառատունէն առուտուր ընողները բացարձակապէս կրնան վստահ ըլլալ թէ երբեք չպիտէ խաբուին, որովհետեւ մեր անշեղ և անյեղլի սկզբունքն է՝

ՊԱՏՈՒԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ ՔԻՉՈՎ ԳՈՀԱՆԱԼ

ALÂMETİ FARİKA
Koyun ve
Sığır etinden
NAMLI Türk Sucuğu
Kayserli APİKOĞLU
İMALATHANE: MALTEPE
TELEFON: 24340

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ

Եթէ կ'ուզէք վայելուչ եւ միեւնոյն ատեն շիք հագուստ մը ունենալ, անվարան դիմեցէք առաջնակարգ դերձակ

ՀՐԱՆԴ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

Սուլան Համամ, Ճամճըպաշը խան, Բ. յարկ թիւ 8

ՕԹԷԼ

ԹԱՐԱՊԻԱ

Թարապիա, Թօքաթլեանի կից եւ նաւամատոյցին դէմ

Վոսփորի ամէնէն հմայիչ գիրքին վրայ, հիանալի տեսարանով հանդստաւէտ ու մաքուր սպասարկութեամբ։

Արեւելեան ու եւրոպական ճոխ խոհանոց, ամէն տեսակ ըմպելի ախորժելի աղանդերներով։

Հարսանեկան հանդէսներու համար մասնաւոր սրաններ ու սպասարկութիւն:

ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

ՀԵՌԱՁԱՅՆ 34...77

ՍԷՆԷ ԱԶԱՔ

Կը ներկայացնէ.—

ՍԻՐՈՅ ՍԷՆՖՕՆԻՆ

Հոյակապ երաշտական ֆիլմը մասնակցութեամբ ՇԱՐԼ ՊՈՒԱՅԷԻ և ՔԱԹԵՐԻՆ ՀԷԲՊԸՐՆԻ

ԲՈՑԱՎԱՌ ԵՐԿԻՆՔԸ

Հետաքրքրական մեծ ֆիլմ

ՏՔԹ. Ս. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

փոխադրուած է Բանկալթիի պինէմային դէմի Զաֆէր փողոց թիւ 15։

—182—

քան միայն կ'ըսեմ։ Վերտառութեան նայեցէ'ք. «Ներքին Գործոց Նախարարութիւն»... Ստորագրութեան նայեցէ'ք՝ Բասքալ Վէնսան... Հէ՞, կարծեմ բերանդ ջրոտիլ սկսաւ... Արդէն յայտնի է ձեր երեւոյթէն։

— Կը սխալիք պարոն, յարեց Բուլար սառնօրէն, կը սխալիք որովհետեւ այս կերպ աշխատանքէ մը սեւէ օգուտ չեմ ակնկալեր ձեզի համար։ Ինծի յանձնած ձեր գործին համար այնքան քիչ տրամադրութիւն կը տեսնեմ մէջս որ, պիտի խնդրեմ ձեզմէ անմիջապէս դիմել ուրիշի մը ձեր պէտք ունեցած յօդուածը դրել տալու համար։

— Ի՞նչ։ ի՞նչ ըսիք հռնթաց Կօթիէ։

— Բայց շատ պարզ է կարծեմ մինչեւ հիմա ըսածքս... Ինչո՞ւ կը զարմանաք... Ես լրագրութիւնը ձեր տեսակէտով չեմ ըմբռներ։

— Կը տեսնէ՞ք ըրածը... Կարելի՞ է գիտնալ ուրեմն ձեր ըմբռնումը։

— Ինչի՞ կը ծառայէ... բան մը չպիտի հասկնայիք իմ բացատրութիւններէս։ Բառեր կան որոնք ձեզի համար ոչ մէկ իմաստ ունին։ Գիշե՞ր բարի։

Երիտասարդը կ'ուղղուէր արդէն դէպի դուռը։ Բայց Կօթիէ ոտքի ելաւ, երեք քայլով դիմաւորեց և օձիքէն բռնելով բրտօրէն ցնցեց լրագրողը պոռալով.

—Ա՞խ, բայց դուք չէ'ք կրնար այսպէս մեկնիլ, ատիկա անպատշաճ բան մըն է...

— Այլեւս վայրկեան մը իսկ չպիտի մնամ ձեր մօտ, յարեց Բուլար, որ գլխու յանկարծական և հուժկու հարուած մը տալով տնօրէնին կուրծքին, զայն տապալեց գետին։ Այլեւս զզուեցայ այստեղի աղտոտ գործերէն։

Բայց Կօթիէ ոտքի ելած էր և յանկարծ մատը դրած էր գրասենեակի մէկ անկիւնին մէջ կորսուած ելեքտրական կոճակի մը վրայ։ Դուռը յանկարծ բացուեցաւ և երիտասարդ սպասաւոր մը երեւաց.

—183—

— Ազատեցէք զիս այս յիմարէն, հրամայեց տնօրէնը դողահար ձեռքերով։

Սպասաւորը պահ մը յարձակեցաւ իր ընկերոջ վրայ ու երկուքը մէկ սկսան հարուածել Լիւսիէն Բուլարը, որ հրմշտկուելով կ'անհետանար գրան ետեւը, որ Կօթիէ փակեց մխիթարանքի հառաչ մը արձակելով։ Բայց չէր բաժնած ձեռքը կոճակէն, երբ աղիողորմ ճիչ մը արձակեց։ Հսկայ բառարան մը իջաւ անոր երկու ուսերուն մէջտեղին։ Անմիջապէս ետին դարձաւ։ Սենեակը պարապ էր։ Ո՞վ իր վրայ նետած էր ուրեմն այս անակընկալ բառարանը։

Բայց հազիւ թէ միջոց ունեցած էր այս հարցումը ընելու, երբ երկրորդ հարուած մը իջաւ ծոծրակին։ Սեղանին վրայ գտնուած գիրք մը տեղէն ելլելով զարնուեր էր Կօթիէի ծոծրակին։

Տնօրէնը այլեւս առանց քննութիւններով ժամավաճառ ըլլալու մտածեց ինքնապաշտպանութեան մասին։ Անմիջապէս կծկտեցաւ թիկնաթոռի մը ետին ու սպասեց։ Վայրկեան մը անցաւ հանդարտութեամբ. յետոյ երբ սենեակին մէջ կատարեալ լռութիւն ու անշարժութիւն տիրեց, որոշեց տեղեկանալ իր վրայ ձեռք բարձրացնելու յանդգնող պատճառին։ Լիւսիէն Բուլա՞րն էր արդեօք զինքը այսպէս անպատշաճ յարձակման մը ենթարկողը։ Թիկնաթոռին ետեւէն խոհեմ ակնարկ մը նետեց շուրջը։ Բայց հազիւ թէ տեսած էր սենեակին մէջ տեղի ունեցածը, երբ տուփին մէջ բանտարկուած սատանայի մը պէս ճչաց։ Քիչ մը առաջ երիտասարդ օրագրողին տուած թղթածրարը, սր մնացած էր սեղանին վրայ, դանդաղօրէն կը բարձրանար ինքնիրեն և կը հեռանար գրասեղանէն կարծես թէ անտեսանելի ձեռք մը կը տանէր զայն։ Թղթածրարը, հանդարտօրէն բարձրանալով սաւառնեցաւ օդին մէջ և յետոյ ուղղութիւն առ-

Basıldığı yer
Selâmet Matbaası
Neşriyat Müdürü
PÜZANT ŞAMLIYAN